

REDACTIA

Ad. Deak Perencz-utca nr. 20.

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
un an 20 cor.
6 an 10
1 an 5
1 lună 2

Pentru România și străinătate pe an 40 coroane.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deak Perencz-utca nr. 20.

INSERȚIUNILE:

de un sir garmond: prima dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 b. de fiecare publicațiune.

Astfel abonamentele, alți și inserțiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 502.

Scrierile neatențate nu se primesc

TRIBUNA POPORULUI

Anul VI.

Număr de Duminecă

Nr. 38

Intărirea lui

Vasilie Mangra.

Intărirea lui Vasilie Mangra tot mai întârzie. De ce? Pe d'oparte pentru că trebuie să recunoaștem: cei dela putere sunt mult hârțuiți cu încheierea învoielilor dintre Te-ra Ungurească și Austria. Și astfel nu prea-și iau osteneală să se oprească și asupra nevoilor bisericii române drept măritoare a răsăritului. Măcar că ar fi vremea. Eparchia Aradului stă din luna lui Aprilie fără cap, ear legea sancționată de M. Sa așa spune: vreme de trei luni scaunul veduvit de episcop în biserica autonomă română să fie îndepărtat.

Și cel dintâiu care ar trebui să stăruiască în acest înțeles este Inalt Prea Sfinția Sa Mitropolitul. El e căpetenia care ar fi avut sfânta datorință — căci a făcut jurământ pe asta — să se fi dus la Budapesta și să fi zis: Sinodul Episcopesc l-a aflat vrednic pe Vasilie Mangra să ia toiașul și să păstorească, alegerea s'a făcut în bună rânduială, faceți ca neîntârziat să fie așezat în scaun.

De altă parte piedecile au fost ridicade chiar de I. P. S. Sa, Mitropolitul, care împreună cu ai săi, nu s'a dat înlăturii de a defăima pe alesul episcop, de a pune la cale împotriva-i cele mai de osândit uneltiri.

Intr'adevăr, cine se îndoieste oare, că dacă după alegere I. P. S. Sa, Dr. Iosif Galu și alții cari și-au făcut drum prin Budapesta, s'ar fi înfășiat lui Széll și i-ar fi zis: Rugăm, ca pentru pacea în Diecesă Aradului, pentru propășirea acestei Diecese și mai presus de toate întru cinstirea legii și a dorinții obștești să propuneți la loc prea înalt întărirea, — cine se îndoieste că așa d'ar fi făcut, Aradul avea de mult episcop!

Când stăpânirea știe însă, că tot ce s'a făcut și s'a scris împotriva lui Mangra, de mitropolitul s'a pus la cale, când îl vede pe Români așa de slabi, că anii de zile se ceartă pentru vătădărie, oare Doamne ce l-ar îndemna să grăbească cu întărirea? Lasă certe-se, că ce să-ți doară pe Unguri dacă Români au un mitropolit care și cu Turcii s'ar împrieteni pentru a strica nu lui Mangra, ci bisericii ce păstorește?!

Eată taina întârzierii întăriri.
Avem nădejde însă, că după cum toate au sfârșit, astfel și uneltirile ridicade de mitropolitul, care plânge căderea de două-ori a prea iubitului său fiu Hamsea, și e plin de ură văzând înaintarea lui Mangra, pe care un pătrar de veac a tot căutat să-l înlătore de pretutindenii, — zicem: uneltirile ridicade vor fi suflate și va învinge sfânta dreptate. În cele din urmă dacă nu l'ar fi cunoscut Széll pe Meșian din memoriul ce i-a adresat episcopul Iosif Goldiș, a putut să-l cunoască tocmai cu prilejul alegerii din urmă. Ori nu și-a bătut Mitropolitul la Budapesta pieptul că Mangra nu va fi ales, nu mergea din mână în mână la clubul

guvernamental lista cu majoritatea lui Hamsea? Meșianu nu făgăduise și scile ungurești nu scriseseră că Sinodul Episcopesc nu-l va așterne spre întărirea pe Mangra! Și nu știe oare azi guvernul că sunt neadevăruri câte contele Eszterházy înșirase în interpelarea sa?

Ba da.

Ei, atunci ce-l povățuiește mintea să facă? Indesebi pe Széll, care vrea molcomirea sufletelor! Să treacă odată peste vorbele desarte ale unor intriganți cari s'au dovedit nu numai răi, dar și slabi și să-și așeze încrederea într'un bărbat ca Mangra, la spatele căruia stau o grupare nu de neamuri doritoare s'ajungă în stare a mulge o diecesă, dar care întreaga lor viață au luptat pentru desrobirea eparchiei de sub domnia argintului și în viitor nu doresc decât înstăpânirea cinstei, în locul lăcomiei, cu toate neamurile din patrie bună pace, ca astfel să înflorească sfânta noastră maică biserică și patria mult iubită.

Atul la rînd. Căpitanul orașului Chichinda-Mare, Wachtel, a provocat pe Arthur Korn, redactor al foii nemșeti d'acolo, ca în decurs de 48 ore să-și dovedească cetățenia Korn nășind născut în Chichinda, a cerut să fie luat între cetățenii acestui oraș, unde trăiește de mai mulți ani. Sfatul orașenesc nu l'a primit însă și astfel căpitanul îl va isgoni din oraș, cum i-s'a întâmplat și lui Kramer din Timișoara.

ILUMINĂRILE DIN ARAD.

Intr'un an Veneratul Consistor Arădan a plătit pentru ferestrele Seminarului 84 floreni. Ferestrele li-au spart adică Ungurii, din pricină că la Seminar nu s'au aprins lumini în cinstea unei serbători naționale maghiare.

Și anii de-arendul li-s'a spart Românilor ferestre din cauză că nu au iluminat. Nainte cu trei ani s'au răspândit în oraș apeluri, în care Ungurimea era chemată să bombardeze banca „Victoria” dacă se va mai încăpățina să nu aprindă și ea lumini în ferestre. Ce era să facă oamenii? Oare un Dr. Oncu, M. Veliciu, R. Ciorogariu, Sava Raicu și ceilalți din direcție, era să-și desbrace firea lor de Români dacă au hotărât ca banca să lumineze? Și când nici din partea celor îndatorați a veșchia asupra bunef rînduelt între oameni și asupra averii nu ved că li-se întinde scut, oare puteau să se încăpățineze, și avere mare românească să lasă nimicirii gloatelor pentru cari nimeni nu răspunde?

Au aprins deci lumina în ferestre, — tămăie cum zice proverbul românesc!
D'asemeni au aprins și acei Români, a căror casă cade în drumul pe unde trec gloatele ungurești. Cei cari stau în eșagiu ori în străzi mai la o parte, cum e și întâiul nostru redactor, și-au văzut de treabă.
Întâia ceartă cu advocatul Csicsó am avut-o din cauza iluminării „Victoriei”. El, care venise aici cu ce a fost pe el, ne cerea cu stăruință să publicăm articol împotriva „Victoriei” din cauză că aprinse lumini în ferestre, în ziua de 15 Martie.

Ar fi intrat însă bucuros între cei cari conduc „Victoria”, ba chiar cu sila voia să între și numai după-ace nu l'au ales, s'a aruncat furios asupra „victoriștilor”, făcând tovărășie cu A. Hamsea, care în calitate de director al Seminarului s'a dus cu elevii să se închine la statua „celor 13 martiri maghiari”, după-cum prieten de aproape este și cu Boksán Szevér, cel care în adunarea congregațională dela 1 Aug.

a c. calomniase neamul românesc, spunând că ar fi mâncat Fondul Iancu, fără ca Csicsó să-și pus pumnul în gură, cum se lăuda în „Tribuna” că ar fi pus Ungurilor cărăuși îndrăzniți să se atingă de numele sfânt al lui Iancu.

D'aci începe cearta. Ori-ce lumina aprinsă în fereastră românească este pentru Csicsó un îndemn să scrie la „Tribuna” și să ocărăască, ear despre sine să înșire laude greșoase. Omul care nici odată nu-și scrie numele tatălui său, vrea să fie dascălul Românilor de aici. Bine înțeles, al celor cu cari nu trăiește în prietenie, și el, prietenul lui Hamsea, alui Boksán și Beles și al lui Rozvány (care de mare naționalist ce este nici Tatăl nostru nu-l știe românește), vrea să ne învețe pe noi a iubi neamul. Parcă în lupta pentru neam nu noi am suferit temniță, ci prietenii săi de azi, cari toți s'au mulțit pe lângă Ungurii, unul să ajungă notar public, celălalt solgăbirău, al treilea vroia episcop, ear al patrulea voia s'ajungă fiscalș la comitat, dar Români nu i-au dat vot (n'a îndrăznit să-l dea vot nici Csicsó) ear Ungurii au avut și ei să dea vot omului lor.

Eată temeiul cinstei ori mai bine: isvorul luptelor perverse ce se poartă azi de Csicsó și ortacii săi împotriva — managerștilor.

Și unde se poartă lupta? În „Tribuna” dela Sibiu, în foaia pe care o conduce, cine? Rațiu neputinciosul, care de teamă să nu i-se croiască o pedeapsă de 200 coroane și 14 zile temniță, nu a îndrăznit să cheme la slăt pe frunzașii neamului și să se subscrie ca „president”, deși trăiește din ce-i aduce prezidenția; Silvestru Moldovan, care pe când ai nostri înfundau temnițele ungurești, se adăpostea la „Telegraful Român” ce scria furios împotriva partidului național, încât întreaga obște română a protestat; Meșter Vazul, care meseria să injure a început s'o învețe la o foaie ungurească.

Moldovan și Meșter. . . oh, venerate president al lor, cum nu ție și rușine să-și lași pe acești nepricopsiți să facă tocmai ei pe îndrăpătorii de moravuri? Dar nu auzi ce se vorbește în jur de tine, nu știți nimic? . . .

Auziți numai ce scrie Meșter:

„Las să spargă plebea maghiară la fereste românești. Bucățile de sticlă din ferestrele sparte de rabiții fi ai lui Arpad din corpul nației maghiare ar fi făcut să țighească sânge!”

Meșter ori Csicsó scrie acestea.
Și le scrie, se înțelege, după-ace ne injură grozav, pe noi, pentru-că nu vrem să ne luăm la harță cu Ungurii din Arad. . . câți-va înși împotriva a zec de mi, nu vrem să facem nici decum lucruri neso-cotite, ci cu tot dinadinsul vrem să ne înstăpânim pe diecesă Aradului

Ah, asta mai ales îl doare pe Csicsó. Că de când am înlăturat haita meșianistă, împotriva căreia mai ales el striga, nu chiar de mult, Csicsó aleargă după șireglă, șiregla căruței hamsiste, care deși s'a uns cu păcură patriotică, nu mai ajunge să încarce și așa Csicsó e tot mai departe de visul dulce ce-și făcuse: director la banca nouă ce-și făuriseră planul să întemeieze pe când Hamsea nu căzuse încă de două ori la alegerea de vătădărie. . . și, în tovărășie cu celalalt păun național (care s'a dus în Ardeal, că aici n'a mai fost moșul cu sacul) să fie el tare și mare. . . Ear acum se vede „conducător” al celor cu cari înainte îl era rușine să stea de vorbă.

Eată cine duce luptă împotriva noastră, eată cine zi de zi înproașcă în Mangra, alesul celor mai întine diecese române, a bărbatului care cu mintea-i iluminată și inima-i caldă căutat-a mereu calea să ne ducă la o păcnică și mulțumitoare victorie alături de Ungurii, căci cine s'ar mai încumeta — afară de Csicsó ori Meșter — să creadă, că noi îi vom pute stărpi pe Ungurii, că pentru o fereastră spartă de ei „să țighească sânge unguresc”?

Dar ce are a face! Csicsó atacă d'odată și pentru ferestrele iluminate și pentru ordinațiunea lui Wlassics, zicând că ne-am pus să o apărăm „față de atacurile necruțătoarea ale presei române”!

Care presă română, d-le Rațiu (lui Csicsó nu-l facem onoarea să-l socotim mai mult decât pe Meșter; pe el nu-l întrebăm) care presă românească?

Doar noi am lămurit legea, „Unirea” și-a spus cuvântul în înțelesul nostru, „Gazeta” a reproduc articolul „Unirea”; numai „Tribuna” nu suflă un singur cuvânt nici până acum nici despre articolul „Unirea”, nici despre hotărârile consistoarelor române a celor două biserici! . . .

Ș'o asemenea foaie mai are nerușinarea să ne dascălească? Crede că va îmbăta lumea românească cu îndrăznețe în vînuri și vorbe late! Ce? obștea română să fie atât de căzută, încât să mistuie gogoașele lui Csicsó cel făcut „frunzaș d'ai nostri” de un Meșter, tovarășul lui Moldovan?!

Ce: Români să nu-și mai aducă aminte că dela 1896—1899, cât au stat la putere naționali-liberali în România, „Tribuna” n'a făcut altceva decât să-și dascălească. Striga în gura mare că D. Sturdza, întâiul sfetnic al regelui Carol, este un vinzător de neam, ne-ar fi dat legați fededeș lui Bánffy.

De ce? Pentru-că n'a dat — subsidii! Și la 1899 nu acelaș d. Rațiu scria că nici nu-și poate închipi deslegare mai sublimă decât așa: banii ce se convenia să fie dați în păstrarea Eforiei Școalelor dela Brașov ori Mitropoliei dela Sibiu, să fie puși în vistieria Statului, la Budapesta.

De-ce? Fiind-că la putere era nașul ginerelelui lui Rațiu și subvenția se pornise!

La 1896, ca să omoare, vezi Doamne, politicește pe Dr. V. Lucaciu, nu „Tribuna” a scris că preotul Șșescior a făcut, cu prilejul serbarilor milionare, slujba pentru Unguri, deși Lucaciu apăra pe-acea vreme neamul românesc în marele sfat al ginților latine la Montpellier, în Franța.

De-ce? Pentru-că așa credea dl Rațiu și cei d'aproape al lui, că Lucaciu ar fi vrînd să-l ia scaunul presidial!

Tot atunci nu se năpustise asupra podoabei bărbatilor nostri scriitorii, asupra lui Slavici, zicând că și politicește și ca scriitor e un om de nimica, o secătură.

De ce? Pentru-că în cartea „Tribuna și tribunistii” neîntrecutul nostru scriitor arătase, că dl Rațiu se făcuse stăpân peste averea națională înșelînd pe tovarășii săi de luptă. Mai scrisese Slavici că Dr. Rațiu s'a dovedit că este o pușcă goală!

Nu se năpustise oare, tot p'acea vreme, și asupra Academiei Române, pentru-că cinstise cu 5000 lei cartea în care dl Eugen Brote apăra cu atîta putere neamul românesc, carte care s'a scris în toate limbile mari din Europa și scriitorului căreia până și Bismark îi trimisese felicitări, după cum laudată a fost cartea în toată Europa.

De ce? Fiind-că Eugen Brote are într'adevăr un mare păcat: a dus lupta în urma căreia Dr. Rațiu ajunse ce n'a visat: president de partid. Dl Brote l'a scos pe Dr. Rațiu din serăcia dela Turda aducîndu-l la Sibiu și a făcut ca comitetul să-l voteze îndată d-rului Rațiu 4000 coroane onorar pe an.

Și cine nu-și aduce aminte de seltăbia cu care s'a aruncat „Tribuna” asupra lui Vasilie Mangra și a noastră a tuturor?

De ce? Pentru-că de când Dr. Rațiu a intrat, împreună cu Coroianu, în averea națională ajutorat de poliție, am zis cu toții ceea-ce majoritatea membrilor din comitetul național a zis încă în Ianuarie 1896: că Dr. Rațiu nu mai e vrednic de încrederea Românilor!

Păcătoșilor, să vă astâmperați!

Szell la M. Sa.

La Viena membrii celor două guverne urmează cu negocierile pentru încheierea tranșării. Invoiala între cele două state numai anevoie se poate pune în toporiște. Așa că cei doi prim-ministri, Szell și Körber, într-una sunt primiți în audiență de bătrânul monarch, care mai impacă lucrurile.

Astfel, Mercuri a fost primit în audiență mai lungă Szell.

Cât despre ministri, ei au discutat afacerile Mercuri și Joi toată ziua.

Azi, Vineri probabil că se vor urma cu pertractările. S'a ajuns la discuția asupra afacerilor agriculturii, participând și referentul Dolokay, consilier ministerial.

Îndeosebi tariful vamal autonom dă mult de lucru.

S'au înlăturat multe greutăți dar cu toate acestea și în săptămâna viitoare va mai fi de lucru.

Despre turburările din Agram.

Am arătat mai deunăzi cum unul redactor dela „Magyar Szó”, care a fost la Agram, un fruntaș croat i-a spus că în Croația pe Unguri îi urse acum mai tare decât la 1848.

Dela un cunosător al lucrurilor și oamenilor, „Alkotmány” dela 24 Septembrie primește d'asemeni un articol, în care între altele se zice:

„Turburările din Croația și ura împotriva Maghiarilor trebuie aduse în legătură cu pricină religioasă.

Cea mai mare parte a locuitorilor sunt croați și catolici; ceilalți sunt sârbi și greco-orientali. Limba croată și sârbă se deosebesc foarte puțin una de alta; mai multă folosesc literile cirile, iar croații pe cele latine. Sentimentul și conștiința religioasă e foarte dezvoltată la amândouă popoarele.

Scriitorul acestor șire a avut ocazie odată să vorbească despre chestiile din Agram cu Mihalovics, preotul de odinioară și primatul din Agram. Postul preot din Timișoara s'a dus contra voinței lui în Agram. Din tălpi până n picioare a fost maghiar cinstit și numai cu greu s'a hotărât pentru greaua misiune ce i-a destinat-o statul.

Cardinalul Mihalovics, găsia prima cauză a relelor din Croația în aceea, că statul maghiar și oficialii acestuia din Agram favorizează în mod bădător la ochi pe sârbi și gr.-orientali din Ungaria, în detrimentul croaților și al catolicilor.

Catolicii sunt cu mult mai numeroși ca gr.-or. și totuși cei din urmă sunt reprezentați preste tot în număr mai mare ca romano-catolicii. În fruntea oficialilor celor mai importante stau sârbi, și peste tot majoritatea funcționarilor sunt sârbi, pe când ar trebui să fie catolicii reprezentați în majoritate. Încă și deputații dietali sunt în număr mai mare sârbi.

Aceasta e motivul principal al amărării și al inimiziei croaților față de Ungaria. Deoarece această favorizare a Sârbilor e pornită dela stat, nici nu-și pot închipui că guvernul croato-slavon fără invoirea guvernului ungar ar lucra astfel și așa toată ura ce o au față de guvernul de acolo, se reflectează asupra guvernului ungar și prin aceasta asupra Ungariei.

Cu ocazia turburărilor din Agram mi-am reamintit explicările cardinalului patriot. Amărăciunea croaților contra Sârbilor a erupț din nou,

și se nutrește și acum din partea guvernului croato-slavon, căci și acum se susține protecția sârbilor și prin urmare a greco-orientalilor.

Ear guvernele dinadins în parte Sârbilor, crezând ca astfel să slăbească pe Croați și la tot cazul să nutrească vrajba între dânsii, ceea-ce i-a și succes.

Un rege batjocorit.

Batjocorit fiind-că s'a făcut el de ris. E vorba anume de regele Leopold al Belgiei, care la 22 c. a isgonit dela catafalcul mamei sale pe fiică-sa Stefania, soția contelui Lónyay și fostă soție a arhiducelui Rudolf. Lumea întreagă l'a judecat aspru, dar mai ales supușii săi, așa că după înmormântarea reginei nici nu s'a dus în capitală, ci s'a retras la un sat. Ii-e teamă să nu arunce după el cu petri.

Teama l'a făcut apoi să cercce a se desvinovăți. A făcut ce alt rege s'ar fi rușinat: a trimis pe la foi declarație, încercând să se scuize, spunând că de aceea a isgonit dela cosciugul mamei sale pe Stefania, deoarece ce s'a înjosit măritându-se cu un — conte, nu mai are deci drept să ia parte la „ceremoniile de curte”.

Declarația aceasta însă a produs și mai mare indignare, așa că în Belgia sunt temeri cu purtarea aceasta necreștinească a regelui să-l coste tronul. Țeara întreagă e în fierbere. Toți zic că ori și cine ar avea dreptul să facă pe moralizatorul, numai regele Leopold nu căci vieța sa întreagă numai în desfriu a petrecut-o.

În urma purtării sale față de fiică-sa, la înmormântare nu s'a mai dus nici arhiducesa Elisabeta, soția prințului Windischgrätz, nepoata Monarhului nostru, deși era în drum; tot așa a făcut și ducele Günthner de Schleswig, precum și alte rudenii de ale regelui Leopold. Și când te gândești că e numai rege dar și trecut de 70 ani acest năbădăios și stricat de Leopold!

DIN ROMÂNIA.

† G. C. Philippescu, mare mareșal al Curții a murit pe neașteptate la 9/22 Sept. la stațiunea balneară Naheim din Germania. unde urma de cât-va timp o cură.

El s'a destins în chip deosebit în număroasele însărcinări și demnități pe care le avea în cursul unei vieți plină de fapte bune.

Născut la 1840, și-a făcut studiile în Germania și Austria și apoi a intrat în oastea moldovenească cu gradul de sublocotenent.

Dela 1866 până la 1874, el a exercitat pentru prima oară, cu un tact deosebit, spinosă demnitate de Mareșal al Curții. După aceea a fost trimis ca reprezentant al țării la Curtea Rasiei, post pe care l-a păstrat până în 1876. Intors în țară, s'a consacrat cu un zel deosebit operilor de bine-facere, puse sub patronajul M. S. Reginei, secundat într-aceste bune fapte de distincția și nobila sa soție, d-na Lidia Philippescu. Regretatul mare mareșal era președintele consiliului de administrație al Societății Regina Elisabeta, al soc. Surorilor de caritate. El a reușit să dea acestor societăți o însemnată dezvoltare, grație spiritului său de inițiativă și activității sale spornice și neobosite.

În anul 1900, George Philippescu a fost din nou numit Mare Mareșal al Curții.

Postul Mare Mareșal lăi făcea o fală din faptul că nu făcea politică, că nu aparținea și nu voia să aparțină nici unei grupări politice, căutând numai să servească cu un devotament nemărginit pe Suveran, adânc convins că astfel lăi îndeplinea cea mai mare datorie către țară.

George Philippescu a fost un mare și bun patriot; el lasă un gol greu de implinit, regrete unanime și viu simțite.

Ovreii și România.

Foile ajunse în slujba Ovreilor urmează să facă vuet în jurul notei prin care Statele-Unitे îndeamnă marile puteri din Europa să silească regatul român a trata mai bine cu Ovreii.

De altă parte foile românești se ridică toate împotriva notei, americane — dacă ea într-adevăr s'a dat, căci la ministerul afacerilor din afară român nu se știe încă nimic oficial; — toate spun că n'are America să se amestece în afacerile ce n'o privesc. Statul român este de sine stătător, n'are nimeni dreptul să poruncească ce să facă ori să nu facă România!

Se înțelege, că și dintre foile din Budapesta cele mai multe sunt prietenești Ovreilor.

Eată ce scrie însă „Alkotmány” (dela 24 c.):

„Că nu-l încetățenesc pe Ovrei, et sunt de vină. Deoarece-ce nu vor să se acimatizeze, nu învață limba țării, nu primesc obiceiurile țării, disprețuiesc întreaga țeară și în statul ce are o cultură mare și francesă, Ovreii se țin orbiș de vorba nemțască. Care stat să nu urască pe asemenea supuși? S'apoi Ovreii din România nici nu sunt dintre cei mai buni. Ori sunt sâraci lipiți pământului, ori trândavi, ori bogăți îngânați. Inșurii deci nu tocmai de laudă și puținii cari fac excepție, sunt așa de neînsemnați, că nici ochii celui mai liberal guvern nu pot să acopere greșelile celor mulți. . .

„Ar fi vremea odată, ca noi Ungurii, pe cari atât de aproape ne interesează emigrarea Ovreilor din România, să ne lămurim asupra acestei afaceri. Pe Ovreii cari s'au purtat obraznic față de patria lor, n'ar trebui să-și luăm în apărare, ci să-și convingem despre netemeinicia plângerilor și invinuirilor lor; să-și convingem tocmai prin faptul că nu le întindem nici un ajutor. Dacă ei au vor să-și caute loc potrivit în fervalul constituțional și vieții României, dacă se trag în degete, să rabde urmările purtării lor. Guvernul român n'are nici un motiv să prigonească pe cetățenii cei buni, dar tot atât de puțin poate ierta obrăsnicia unora.

DIN LUMEA MARE.

Nihilistii ear au pus la cale atentat în contra vieții țării. Și au plănuit anume să-l omoare pe împăratul când acesta se va întoarce dela manevrele din Kursh. Pe unde și când plecă țarul la manevre, s'a ținut în mare taină. Nihilistii totuși a aflat că se întoarce pe la Nicola ori Varșovia. D'aceea ei au stricat calea ferată și ici și colo, ridicând dela loc șinele, ca să provoace astfel deraliarea trenului în care este țarul, ear pe linia Nicola s'a observat isprava nihilistilor și astfel s'a putut înconjura catastrofa.

Dintre nihilistii n'a fost încă prins nici unul.

Căpeteniile Burilor s'a adresat printr'un apel către toate popoarele, rugând să ajutore cu bani familiile bure cari în urma războiului sunt într'o cumplită săracie și desnașdește. Pentru-că despăgubirea dată de Englitera nu se ajunge nici la a zecea parte dintre cei ce sufer.

Un bogătan american a dat lui Botha, pe seama Burilor, o sumă de 500.000 coroane.

Poliția din Sofia a arestat pe generalul Zoncef, care venise acolo cu toate că fusese expulsat.

Celalalt president al comitetului macedonean, Sarafof, a fugit la Paris.

Contele Vaux a trecut cu balonul marea Mediterană. A pornit din Algeria și a ajuns la Cetta, în Franța. Din cauză că nu bătea vântul, de asupra orașului Bizerta a stat pe loc în aer aproape 12 ore.

Roosevelt, președintele Statelor Unite, este bolnav. El a căzut mai de unazi la Pietsfeld și s'a lovit rău la genunchiu, așa că medicii au trebuit să-l facă operație.

Din Nürnberg se telegrafiază că Mercuri s'a ținut acolo o mare întrunire a socialistilor germani. Căpeteniilor lor Bebel, vorbitor vestit în lumea întreagă însă numai așa s'a învoit să vorbească dacă cei cari îl vor asculta, vor plăti 10 fileri fie-care pentru ajutorarea familiilor lucrătorilor săraci. În sală au intrat 5000 oameni. S'a strins deci o sumă bunicească.

Românii unui mare duce rusesc.

„Petit Bleu” din Paris publică următoarele amănunte interesante despre tragedia marelui duce rusesc Paul Alexandrovici:

Marele duce rusesc Paul Alexandrovici și-a tras în noaptea de 15 Sept. un glonț în cap în „Hotel d'Europe” din Algir. Deja la începutul anului prințul văzu în Petersburg o tină și frumoasă femeie cu ocazia unei reviste militare. Ochii negri și minunați ai femeii au făcut o adâncă impresie asupra lui. Indată după revistă adjutantul său a știricit după numele și adresa femeii și de-a doua zi Alexandrovici se plimba pe dinaintea casei inginerului Listerkorst.

Tinera femeie era adevărată nevasta acestui inginer. Soartea însă nu i-a suris prințul. Zadarnic se plimba el zile întregi pe dinaintea casei inginerului, căci tinera femeie nu se arăta. Amoresatul a adresat frumoasei femei o scrisoare. Doamna Listerkorst n'a cutezat se tradeze bărbatului său pe marele duce. Amorul acestuia îi linguașia vanitatea și a doua zi și-au dat o întâlnire.

Pe la începutul lui Septembrie nevasta inginerului dispărui din capitala rusescă și tot atunci dispărui și urma prințului Alexandrovici. Inginerul anunța la poliție dispariția nevestei sale, dar poliția — din considerații ușor de priceput — n'a comunicat bărbatului, că femeia lui a dispărut cu Alexandrovici.

La 13 Sept. cei doi amoresați sosiră pe un yacht în Anglia, unde au descins ambii la „Hotelul d'Europe”. Tinera femeie s'a înscris în lista oaspeților sub numele de Legosnieux și ocupa o odaie separată. În noaptea de 15 Sept. Alexandrovici intra în odaia tinerei femei, de unde peste câte-va minute se auzi o detonătură. Personalul de serviciu al hotelului grăbi în odaie, în al cărei prag sta o femeie frângându-și mâinile și strigând după ajutor. Marele duce sta întins, nemișcat, jos ear lângă el un revolver fumegând încă, cu care se împușcă în templu. Rana sângera tare și un medic chemat în grabă i-o legă. Consulul rusesc din Algir a fost avisat îndată asupra cazului și s'au luat măsuri, ca marele duce să fie transportat la spital. S'au luat toate precauțiunile, ca cazul acesta să nu fie divulgat.

Marele duce s'a împușcat din cauză, că tinera femeie îi declarase, că nu va mai rămâne cu el, ci vră să se reintoarce la Petersburg. Glonțul n'a străbătut osul templu și rana nu e așa de primejdioasă cum se credea la început. Medicii cred, că marele duce se va restabili în câte-va săptămâni.

EVUL MEDIU.

DE
V. DURUY.

Timpul ce se estinde între ruinele imperiului roman și reconstruirea marilor monarhii moderne, dela prima invasiune durabilă făcută de Germani la începutul vescului al cincelea după era noastră până la cea din urmă, împlinită de Turci cu zece secol mai târziu, la 1453, se numește *evul mediu*.

În epoca aceasta, aşezată între timpurile vechi și moderne, cultura literilor și artelor ca și cum ar fi fost suspendată. În local republicile vechi și a monarhiilor din timpurile noastre s'a arangeat o organizațiune particulară numită *feudalitate*: adică *dominațiunea seniorilor*. Căci deși sunt regi în ele-care țeară, cu drept cuvânt numai șefi militari domniau. Puterea centrală n'are forță, ear puterile locale sunt nesupravegiate și fără conducător. Diferă tot între epoca aceasta și între cele, cari au precedat-o, sau au urmat-o. De aici necesitatea de a-i da un loc și un nume a parte în istoria universală.

Istoria evului mediu are un renume rău naintea celor ce vor să o înțelegă, câte odată și naintea celor ce au datorita să o propună. Ea produce asupra lor efectul unei catedrale gotice, unde ochiul se perde în detașările infinite ale unei arte fără unitate și fără margini, e ca și o carte imensă și confuză, care într'una o silabisă, dar nici odată nu o citești. Dacă tuțuț vei să reprezinți istoria aceasta după faptele generale, cari o constituie și merită singure de a fi pastrate în memorie; de vei să fii just față de oamenii mici și faptele mici lăsându-i în umbră, sau să acorzi celor mari ceea ce au dreptul de a obține loc și lumină, vei afla în perioada aceasta atâta simplitate, ca omul de regulă o consideră de confuziune.

Deja dela început trebuie circumscrisă. Adevărata istorie a evului mediu nu se începe la murginea imperiului roman antic și la provinciile lui Carol cel Mare adatase lui, făcând să intre Allemania cu totuți în civilizațiunea comună. Dincolo e încă barbaria, necunoscutul, întunecarea des care brăzdează timpurile de altă-dată, splendoarea sinistă, a sabiei unui cuceritor săbatic, a lui Djin Ghischan sau alui Timus. Faptele, cari ne interesează, cari au avut influență activă asupra dezvoltării națiunilor moderne se vor pertracta exclusiv aie. Ea și dintre faptele aceste e destul a conserva faptele, cari marchează viața generală a Europei și nu cea individuală, privată a unui mit de state mici despre cari istoricul poate zice cu poetul:
Non ragioniam di lor; ma guarda, e passa. *)

Evul mediu se ridică pe basa antică a Romei păgâne și creștine. A studia lumea romană și a cereța plăgile mortale, a ardeea acest imperiu care avea atâtea legi și mici instituțiune, atâtea supuși și nici un cetățean, o administrațiune atât de potrivită și care s'fârl prin a fi o povară de tot apăsătoare; a face să vezi acest imperiu colosal format din petricele de năsip, necimentat, care se surpă sub atacul inimicilor miserabili, pentru că dacă aie se află o viață religioasă, arzătoare pentru afacerile cerești, atunci nu era intrinsecul acea viață plină de forță politică, prin care se câștigă pământul: iată *prefața*, eschicarea de lipsă.

În față sunt barbarii. Ei se repezesc asupra acestei prăzi bogate, care se lîmbie de sine, și formează două curente de invasiuni. Germanii răpesc provinciile de Nord, Arabii cele dela meazăzi. Între aceste două fluvii puternice, cari curg dela răsărit spre apus, Constantinopolul, fica bolnăvicioasă a bistrănei Rome, și care deja dela nașterea sa poartă pe frunte zbîrciturile mamei sale, stă singură de asupra, ca o stâncă insulară și rezistă în decurs de zece seclii asaltului valurilor.

*) Dante: Infernul, III. V.: Nu mă cuget la stăpîni; ei s'au privești și să mergă numai înainte.

Arabil atacă de o parte Pireneii, de alta Himalaia, și semiluna cescscînd lucente deasupra a două mil de locuri ale țării; linie imensă, dar îngustă, fără putere de a se apăra, ușor de a o tăia precum a și fost în mil de puncte. Kalifii aveau față de dinsele geografia, forța cea mai mare pentru sau contra statelor ce erau să se nască, ea surpă imperiul lor, care ducea cu sine în ruina aceasta civilizațiunea lor, brîlantă și fragilă ca el însuși.

Printre Germanii o mulțime de șefi asemenea înfințară domni efemere, pentru că se aşezară cu totul în mijlocul acestei societăți române necapabilă de a se apăra, dar destul de tare de a băga moartea ce era în sinul ei, în cei-ce veniau în contact cu dinsele. Așa făcură Ghenserich, Teodoric și Aistulf, așa căzură Vandalii, Herulii și Goții de Est și est.

Un popor a ajuns să fie moștenitorul cuceritorilor, cari au intrat în imperiu pe Rin și Dunăre, Francii. Stănd în comunicațiune cu Germania, primise suc barbar, care reînnoșie într'însul forța lor epușată, ca un cer mare, a cărui răsădăci străbat afund în solul, care-l poartă și-l nutrește.

Amenințați de o primă decadență sub cei din urmă Mrovingieni, se înalță de nou sub șefii de rasa a doua, și Carol cel-mare vrea să aducă ordine în caos, lumină în întunecare, organizănd și adunănd în jurul tronului înalțat de nou al împăraților de apus, societatea germanică și creștină, o sforțare imensă, care ajunge, ca numele său să fie pus alături cu acelor trei sau patru alții, naintea cărora lumea se închină, o încercare însă, care nu putea să reușească, numai pentru că geografia era contra ei, precum era contra imperiului arab, dar pentru că toate forțele morale ale timpului, instinctele și interesele popoarelor se opuneau succesului său. Carol cel-mare a creat Germania modernă, acesta e un lucru mare, dar ziua în care a mers la Roma să cuplească coroana împăraților și cea a regilor Lombardiei a fost o zi funestă pentru Italia. Regiunea frumoasă avu de atunci un stăpân străin, care residea departe și nu venea s'o viziteze, decât pentru a o viola, ca horde fiamănde și barbare. Mult sângo s'a vrsat în decursul seclilor, pentru a menține opera rea și imposibilă alui Carol cel-mare.

Câte ruine s'au făcut în țeara aceasta a cetăților nenumărate și ale monumentelor splendide, fără a socoti cea mai tristă dintre toate, care se părea timp îndelungat nereparabilă, ruina poporului însuși și a patriotismului italian.

Dela secul al nouălea, imperiul carlovingian se ciătina și se surpă în urma greșelii șefilor săi, a urei popoarelor și a loviturilor unei invasiuni noue, care o făcură Normanii, Ungurii și Sarațenii. *El se descompuse în regate și regate în seniorate*. Masele mari politice căzură în praf. Statul se reduse la proporțiunile unui feud. Spiritul nu mai are orizont larg, d'asupra lumii zace noaptea, aceasta e *feudalitatea*.

Totuși mai viețuără: numirile mari. Franța, Germania, Italia, titluri mari se mai purtau de cătră cei cari se numiau regii acestor țări, regi de paradă, nu în realitate, pur și simplu simbole ale unității teritoriale dispărute deja, dar nu șefii ai națiunii serioși, activi și puternici. S'a mai și reînnoit pentru dînșii datina veche germanică și romană a alegerei.

Dintr'aceste trei regate, unul dispăru de sine, acela al Italiei, celalalt căsu afund, cel din Franța, al treilea, coroana Germaniei împraștia în decurs de doi seclii un zgomot viu, până-ce Otton I. renoi imperiul lui Carol cel-mare, cu mai mică mărire sigur, pentru că copia se micșorează, în măsura după care se depărtesă de model. Precum fiul lui Pipin a domnit peste popoare mai mici, decât Carol cel-mare, și autoritatea lor a fost aici mai mult contestată.

Alături și deasupra regatelor și imperiilor născute din invasiuni, se ridică o putere de tot diferită, care nu fu mărginită

de nici o limbă a pământului sau a legii. Biserica eșind mutilată, dar strălucitoare din catacombe și amfiteatrele romane, a plecat naintea barbarilor și Sicambrului și a plecat capul la cuvântul săi. Ea nu cerca decât împărăția cerinților, ear ea avea cea pământescă. Forța ei creștea irezistibil, ca a tot ce e just și ajută societatea omenească să înainteze spre un viitor mai bun.

După-ce a fondat unitatea dogmei și a hierarchiei sale, făcu ca șefii ei să se ridice de asupra lumii catolice, de acolo veghiau, dirigeau și vedeau toate mișcările sufletesti cari și le dăruiră sieși.

Făț de o societate violentă, ea se sforța, să învețe blândea față de hierarchia feudală apuse, egalitatea tuturor oamenilor, față de turburări disciplina, față de servitute libertatea, față de forță dreptul. În contra acestor domnitori superbi ea protegea sclavul, contra acestor bărbați ușoraceti, pe cari puțin ti spăria divorțul și poligamia, ea apăra drepturile femeii, copiilor și ale familiei. Statele nu mai cunoșteau funcțiunile publice decât succesiunea de sânge, ea le-a ardeat succesiunea după spirit prin alegerea liberă a abaților, episcopilor, a pontificilor chiar și veniră servi să așezeze în scaunul Sfântului Petru, de asupra regiilor. Națiunile barbare spulberară civilizațiunea antică, ea în fundal monăstirilor ei, adună fărîmăturile ei mutilate. Ea a fost mama credinței, tot ea a fost și cea a cuceririi, a artei, a științei. Acești doctori mari, cari învățară de nou lumea să cugete, acești *invțătorii și petri viețuitoare*, care dau creșcăciștii monumentele cele mai admirabile, sunt ai bisericii.

Principii și domnitori feudali eliberându se de servitutea feudală se credeau de asupra ori cărei legi pentru că s'au pus de asupra a ori-ce rezistență, papii trimiseră fulgerii bisericii asupra capului lor; dînșii excomunicară în Norvegia un rege uzurpator, în Aragonia un rege falsificător de monete, în Anglia pe Ioan, sperjurul și trădătorul; în Franța pe Filip August care după ziua nupțială își respinse soția. Atunci când domnea numai forța, papii se făcură păzitorii legilor morale; ear pe principii, cari uitau de legile aceste, li făceau să-și aducă aminte de ele deslegănd popoarele de jurământul de fidelitate. Pontificatul vorbia în numele și în locul dreptului poporului.

Această forță mare morală însă n'a fost totdeauna doamna sa proprie. Pân la anul 726 suveranii pontifici erau supușii împăraților de Roma și de Bizanț, 1. Chiar în 727 papa Gregoriu II scria ducelui imperial de Venetia: „Noi vrem cu sucursul domnitorului să locuim nebântuții atășari la serviciul domnitorilor nostri Leon și Constantin, marii împărați, *„imperiali servitio firmi persistere, Domino cooperante, volumus“*. În aceeași epistolă numește pe erarchul de Ravenna „Excelentul nostru domn“. (Baronius: Annales Ecclesiastici t. XII p. 843 ed. de 1742 Gregoriu II a fost canonizat). Carol cel mare exersa asupra lor același drept. (2. Ordinais deinde Romanæ Urbis et Apostolice, totiusque Italiae, non tantum publicis, sed etiam ecclesiasticis privatis rebus... Roma profectusest. *Annales Francorum* op. Dom Bouquet t. V. p. 58 anul 800) Impărații germani, succesorii lor voriră să facă ca dînșii. Enric III depuse trei papi, și conciliul de Sutri în 1046 recunoscă cu odată mai mult, că dîsul (paps) nu poate fi ales de suveran pontific fără consimțământul împărațului.

Trad. de: I. Costa, profesor.

(Va urma.)

Inalta nobleță a femeii.

De
Carmen Sylva.

Nu este sferă cât de umilă, în care femeia să nu poată sfinți opera ei prin spiritul în care o întreprinde. Acea care îndrumă supărările și toanele unei stăpâne aspre și nelăgăditoare, și care nu încetează să-și deo toate ostenețele pentru ca să

merite o vorbă bună de care în veci nu are parte, aceea care nu se cruță niciodată, care e vecinic gata a face un serviciu de bună voie, fără nici o pretențiune de răsplată, nu trebuie oare să o considerăm și pe ea ca pe o preoteasă obscură și anonimă a acelleas cauze mărețe?

Dar' tinăra lucrătoare, cusătoareasă miseră, care mănusece acui păpă noaptea târziu pentru a sustinea un tată bătrân sau o mamă bolnavă, nu împlinește și ea o misiune din cele mai pioase, făcând fără a se plînge cătuș de puțin, jertfa timpurilor ei, a sănătății și a puterii ei? Trista și îndurătoarea mică creatură, încovorată pe lucrul ei — tablou de un patetic muf, — e în adevăr eroică în resemnarea ei cu soarta lipsită de ori ce bucurie: nici un murmur nu ese din buzele ei, și totuș trebuie să înăbușe toate dorurile inimii sale, neputend să aspire la nici una din plăcerile pe cari viața le rezervă copiilor ei mai fericiți.

Mica păzitoare în sdrênțe care duce găștile în piață, cât timp gândurile ei rămân pure și inima cinstită, e și ea un inel din lanțul cel mare care leagă pe femei la olaită ca pe niște surori. Căci un serviciu cât de infim ar fi el, când îl îndeplinesci cu credință, nu e nici odată perdut iar al ei, cu toate că nu-și dă seamă de el, trebuie în mod fatal să contribuie la sporierea totalului general.

Ea nu se gândese de loc, că ceriul a închis, ca într'un prețios păstrătoriu de moaște sfinte, fiuța ei atât de gubredă; ea șede pe câmp împrejurată într'un decor de verdețată cu ochii plini de nevinovație copilărească fiesăți în mirare pe albastrul profund al bolii care se întinde de-asupra capului ei, în timp ce picioarele i se sprijină pe un covor de catifea verde ale cărui flori pe cari n'ar fi în stare să le numere, sunt numai pietri scumpe. Da, câmpia e un sanctuar ca și țărșmul sterp al mării.

Femeia de colo, care stăud în picioare și strânge pruncul la sân și ține un alt copil de mână, în timp ce privirile-i sfioase și gânditoare se fiescăză pe orizontul depărtat, asupra valurilor crede și lacome, cari, poate, au înghițit barca sofinii ei, nu simbolizează ea oare preoteasa mării și a tempestatii? Vântul uria, ceal se întunecă, dar' ce-i pasă?

Ea așteaptă, gîndește, ear' ob zăul ei pălezece cu cât ciaturile trec fara ea vre-o pânză să se zărească pe largu mării. Ce vor deveni bietii ei copilași, dacă acela care câștigă pânăca zănuce, nu se va mai reintoarce? Ea, atunci, va trebui să fie și tată și mamă pentru acei mici nepăsători fără apărare; inima i-se sfășie, dar ea nu perde curajul, ei se oțelose în lupta des-nădăjduită.

Strămoșii nostri din antica Germania știau bine ce erau femeile lor și le țineau în mare cinste. Ele erau sfinite pentru dînșii, se apropiu de ele cu respect și teamă, considerându-le ca pe niște preotese, cari trebuiau se iee hotărîrea taturor afacerilor în momentele grave. Căci acei rășboinicii viteji judecau cu drept că nu puteau trata cu destulă venerație pe femeile lor, pe mamele lor și pe mamele copiilor lor. Ei mai gândeau, afară de aceasta, că aceste credincioase păzitoare ale căminului puteau foarte bine să fie dotate cu darul profeției, căci ochiul lor obicinuit cu vecinica vigilență și prevedere, trebuie să fie mai mult de cât ori care altul, apt să pētrundă tainele viitorului. De asemenea și căminul era pentru ei un sanctuar, iar' întreținerea focului o datorie sântă. Din timpurile cele mai depărtate, fetele tinere cele mai nobile forman o clasă privilegiată, însărcinată de a veghia asupra lui și de a-l ținea totdeauna aprins. Ele erau cele mai bune și deci atesele națiunii, și îndată sacerdoțiul lor capetă un caracter aproape divin, căci făcătura ajunuse simbolul obicuirilor și tradițiilor antice. În epocao

acelea primitive era așa de greu să faci focul. Trebuia cu o răbdare neîmărginită să frece o bucată de lemn de alta pentru a căpăta o simplă schintee, așa că nu e de mirare, dacă petrele pe cari se aprindea și se întreține focul, erau considerate ca altare de sacrificiu.

Templele omenirii, ale căror preotese sunt femeile, sunt foarte numeroase și de o imensă varietate de dimensiuni și de forme: unele sunt vaste și de proporții uriașe; altele mici și neînsemnate în aparență. Spațiul pe care-l ocupă nu e nimic; totul atârna de munca ce se desfășură întrinele, de bună voința acelor care o eșecută. Unele femei își consacră viața pentru educațiunea tineretului; căci fondurile de înțelegere și de știință, cari figurează printre bunurile cele mai mult prețuite din toate timpurile și din toate țările, nu sunt decât niște împrumuturi cari ni-se fac și cari transmise din generația, trebuiesc puse la dispozițiunea tinerilor cari cresc în jurul nostru. De sigur că nu e o misiune mediocră faptul de a deschide această comoră sufletelor tinere și arzătoare, impaciente de a-și căpăta moștenirea lor de cu noștiștea Școala satului, și ea chiar poate fi o tână care să-ți înlesnească intrarea în sanctuar, ear' învățătoarea formează o damă servitoare a templului. Rolul ei nu e totdeauna comod. Sămănța pe care o seamănă dinașă poate cădea câte odată pe un pământ ingrat, dar' adesea ea produce și fructe, și aseaa e răsplata. Ea cunoaște valoarea darului pe care-l face, când călătorește degatele stângace în primele lor sforțări pentru a se servi de ea; căci pentru multe fetele acesta e adevăratul punct de plecare al vieții, prima lecțiune a acelor arte folositoare, cari mai târziu trebuie să facă din tinerele femei și mame ferice.

Mai sunt apoi femeile cari sunt păzitoare. Trebuie să fie ale unui moment, ale numelui unui mort — fete sau femei devenite preotese ale fidelității, al căror pelerinaj zilnic are drept țință locul sfânt prin amintirea unei vieți și unde toate speranțele lor se odihnesc sub pământ.

Altele nu se mărită de loc, pentru a putea servi mai în voie pe semenii lor. N'au voit de loc să aibă legătură, interese, sau afecțiuni proprii, care le ar fi putut depărta de cauza cătreia s'au devotat: serviciul omenirii suferinde. În toate timpurile, în toate sezoanele, pe vânt sau pe furtună, le vezi alergând la postul lor pretinzând unde le chiamă datoria.

Mai există un mare sanctuar pentru noi toți; pământul pe care ne-am născut,

biserica unde ne întâlnim cu toții, uitând certurile și neînțelegerile noastre. Altarul și tronul se găsesc alături în acest mare templu, și a fi preoteasă într'unul e o slujbă, care îți face cinste mare, dar' care cere sacrificii mari din partea aceluia care vrea s'o împlinească cu dreptate, căci trebuie să renunțe la toate speranțele și la toate plăcerile personale, să sacrifice propriile ei dorințe și aspirațiuni spre binele altuia și să n'abă gând, grijă, viață, rugăciune decât pentru alții. Ea e vigilenta, ai cărei ochi nu trebuie să cedeze nici odată somnului; focul într'așinat pe altarul ei trebuie să proiecteze până departe de tot lumina sa cu un far care semnaleză toate primejdii, readucând în port barca neatinșă. Câte lucruri mari nu poate împlini ea, preotessa încoronată și miruită spre binele țerei sale, schimbând chiar blăstămurile în binecuvântări, dacă acea țară pe care o ținea sub al ei scoptru a un templu consacrat adevărului și dreptății.

Ori-ce femeie poate fi preoteasă, numai dacă păstrează flacăra altariului în propriul sin pură și imaculată, fără a o lăsa întuneceată de frivolitatea deșartă, nici înăpușată de grijile zdrobitoare.

Cu toate suntem preotese prin puterea de lăldură care domnesce în inimile noastre vestiate pălpitânde, prin binecuvântările cari pot eși din bazala noastră, prin lumina care trebuie să radieze din ochii nostri veghetorii, prin munca pe care o săvârșesc mâinile noastre.

Ori-ce femeie care se gândeste la alții mai mult decât la sine, e o preoteasă în adevăratul înțeles al cuvântului.

Sunt preotese toate femeile cari asistă și ajută nenorociții, și cari readuc la Dumnezeu pe toți răătăciții.

Și dacă noi femeile avem mult de suferit în pelerinajul nostru pământesc, această suferință nu face decât să ne dea puteri mai mari și să fim mai apte pentru misiunea noastră.

Femeia artistă e o adevărată preoteasă, fie ea scriitoare sau pictoră, sau că stimulează prin cântec, ori prin muzica instrumentală sufletul omului, pentru a deștepta într'ansul gândirii nobile și a-l împinge la fapte viteze. Ea are o misiune glorioasă, cu atât mai mult, cu cât e conștientă de puterea care e intrinșă și știe că va fi de ajuns energia ei pentru opera care-i incumbă. Pentru-ca flacăra altariului ei să poată răspândi o flăcărie vie și limpede, trebuie să-l hrănească cu alimentul cel mai curat, cu ce poate da ea mai bun, cu sângele propriii sale inimii. Și când flacăra inspirației se răspândește în valuri în atelierul femeii pictor sau sculptor, sau aruncă

strălucirea ei pe fruntea palidă a femeii poet, plecată asupra mesei sale de lucru, ciassuri întregi din noapte, nu o putem compara atunci cu lampa sanctuarului și să vedem în odaia pe care o luminează un loc cu adevărat sânt, un templu al gândirii, niște gândiri cari își găsesc expresiunea într'o formă frumoasă și neperitoare în același timp?

Hamlet se dă pradă desnădăjdiei și lumea se întunecă în ochii lui, din momentul în care mama sa a pierdut aureola feminității adevărate și pure; el ajunge să se îndoiească de el însuși, când vede întuneceându-se și înegrindu-se renumele unei credințe, care pentru dînsul ar fi trebuit să fie idealul perfecțiunii. Nu e nici o preoteasă egală cu mama; dar' nu e o desiluziune mai amară pentru creierul unui muritoriu, unde cât să vadă cum cade statua de pe pedestalul ei și se sfarmă bucăți; nu există tortură mai dureroasă de cât a vedea căzând vîlul care acoperea o fire adevărat perversă și acum espusă privitorilor, în tot ce are fals, gol și nesincer.

Soartea noastră nu e nici odată crudă. Dacă une-ori ea apare astfel curajului nostru slăbit, e pur și simplu pentrucă am neglijat să-și pătrundem rostul. Și dacă i plicem în mod sănătos misterul, cum am îndrăsnii să ne plângem prin un singur murmur de sarcina noastră, dacă ea nu face de cât să ne dovedească înalta noastră vocațiune?

Nu e mai bine să împrumutăm puteri noave din mândria sentimentului intim pe care-l avem de a fi fost judecate de Dumnezeu ca fiind demne de binefacerile sale dela începutul lumii până la sfârșitul timpurilor? Nu suntem noi servitoarele sale alese, preotesele sale, ajutoarele templului său, Sibilele, cărora li-a revelat el arcanele destinului, vestalele cari întrețin flacăra pe altariu, purtătoarele de toarțe, a căror mână totdeauna firmă, ridică destul de sus lumina pentru-ca să se poată propaga până la frontierele cele mai întunecoase ale pământului.

„Cartea de Aur.“

(Urmare) ... Principele Apafi s'a înfuriat și a ordonat, ca Mitropolitul să fie bătut cu teiege. După Sava Brancovici au urmat în scaunul mitropolitan din Alba Iulia, pe rînd și în scurte intervale: Iosif mort la 1682, Ioanș, decedat la 1684, Sava III, mort la 1687, Varlaam, mort la 1658, urmându-i acestuia în scaun Teofil, aies la 18 Septembrie 1693. Schizabarea a fost deci atât de repentină în anii aceștia, încât poate da ansă la bănuiala, că mulți dintre mitropoliții români nuși nu vor fi marți de moartea naturală.

Intre acestea a murit și tiranul principe din Ardeal Apafi ...

4. In capitolul despre „Activitatea dietei maghiare“, citându-se cei XXXI articoli de leg' sancționați, li-se face următoarea apreciere :

... „Nimeni nu va putea descoperi în ele nici umbra principiului egalității și frăției-tății, nici chiar principiul perfecteii libertății, și din toate reese asigurarea supremației rassei maghiare asupra celorlalte popoare colocoitoare în patria comună.

Nici nu se putea aștepta altceva dela o dietă compusă exclusiv din reprezentanții poporului maghiar.

Drepturi naționale s'au dat deci numai Maghiarilor, pentru-că toate aceste legi au fost aduse fără concursul popoarelor nemaghiare din Ungaria.“.

5 In capitolul „Mișcarea Slovacilor“ autorul reproduce pe paginile 222 și 223 din broșura „Der Slovak“, scrisă de M. M. Hódza și apărută în Praga la 1848, rolul lui Samuil Harbon, avut în congregația din 23 Martie 1848 a comitatului Liptau, scriind pe pagina 224 astel :

„Poporul începu să tremure și să strige ; să ridice pumnii și să amenințe pe servitorii maghiarismului, de origine slovacă vredații de compătimitie. — „Afară cu blăstămații de Maghiari; nu ne trebuie aici Maghiari!“

După acestea autorul adauge dela sine următoarele:

... „Influența cea mare ce o avea Hódza asupra poporului slovac a făcut ca spiritele să se liniștească, și congregația comitatului Liptau a putut fi închisă fără de altcum inevitabila vărsare de sânge. Pentru-că poporul își făcuse deja planul, să deschidă toate ferestrela dela sala comitatului și pe toți maghiarii să-i arunce pe ferestre. Ministrul-president Batyányi a dat un dargatariu strașnic fiscalul regeșe din Liptau pentru că a tolerat astfel de mișcări „mai bine zis escese“ panslaviste, și l-a îndrumat, ca pe viitor să le suprima și să le împedeca. Kaszuth earășt (de altcum și el Slovac de origine), și-a vrsat necazul asupra conștiințelor și di Liptau într'o vorbire rostită în dietă în care spunea, că pe toți cei-ce vor căuta să pășească în public cu astfel de petițiuni li va trimite la — temniță. Singurul început pentru liniștea apiritelor agitate, cunoscut din partea Ungurilor!“

6 In același capitol, pe pagina 229, comunicându-se petiția Slovacilor din Liptau, compusă în 10 Mai 1848 și stătătoare din 14 puncte, se spune :

... „Dar puterea de stat i-a luat de nou la goază pe Slovaci. Unii dire fruntași au fost expulsați, alții întemnițați și anume pentru punctul 11 din petiție, în care ziceau Maghiarii că se cuprind idel comuniste. Celor acușați li-s'a denegat chiar și apărarea și au fost condamnați ca pe cale statarială, ear petiția, care circula printre Slovacii ca să e provadă cu subscrierea lor, e fost confiscată și raptă în bucăți, și mișcarea Slovacilor a fost sufocată prin amenințări cu temniță grea și cu tragere în furcă“ ... (Va urma).

Monument lui Iancu.

E, mult de-aturat de când câmpii și văi și munți ardeau... pârjol, și în flacăra de-un vânt lăptit Vedeați Români ca într'un stol: Vînd cu moartea să închine Ai lor sânge de prin vine!...

Toate au trecut!... și azi bătălii, De vînt cîrunt și asândit Mai să... răsciește-acel popor, Ce în totai luptei a păzit; Ce arma-a prina ca nerobit Să treacă în pămînt moștenit!...

De-aturat nupărășa zeci de sui Și azi din zile vițoroase: Din cîcînă de — arme purtate — Eară-î cu cartea pe oase: Acel Român ce a fost rănit, Ce plînge azi — de-un timp slăvit!...

Jelim cum cucul vremea lui... Și șim cu toți e'au secăt Pămîntu de sânge căld, — Dar nu-i nebăi să vindecat!... Căci zile de ploa... necase Ear durere-î viră în oase!...

Și-o simțim de mală cumplită...! Noi de dășmanți nu căm de leac... Ne împăcăm: nici când nu peară, Cu ea să trecem veac de veac!... Dear' atunci când e prea mare Vom găsi și a'linare!...

Monument... trei milioane... Noi îl vom face cum putem!... Pîn atunci „gorunii“ nestru Mai scump este de ce vedem! Prin vremi de-î pierdem și pe el: Lăsăm vîlstar mai tinere!...

Moteancă.

La culcuș.

Dau să mă culc. Depun păpușii... La dracl, ear mi-î stricată talpa dela păpușii! Il iau în mână și gândindu-mă la busunar, privesc la păpușii cu o tristă melancolie, ce putu avea Marius privind ruinele dela Carthago. Al naibii trotoar, pe strada noastră e de prund și scărta de sub talpă tot mereu scărtața ne „ceterum cetero Charthaginem esse delenda“... lată rîmcele! Tata, de m'ar vedé acum, nu s'ar puté rabda: — Mai Vînturăstele, m'ai Mutusatului, eară și-ai mâncat talpa! Adică zău și lui

Dumnezeu, ce gîndești tu, adică fur eu grițarușii, sau Arhangerii mi-î aruncă seara pe ferestre. Stai măi! Tu muiera, curcaș din cuiu, să-î curuiesc pe șele, talpă de păpuș... dar' tata e departe, mama nu-î aici, să-î ducă la „vecinul“, să-î „dorțorească“ păpușii pentru un hărb de lapte și fărînă și de-asupra o „pitulă“ să nu știe tata, că altcum îl „toacă“ pe „Sandru babil“ chiar în cap cu păpușii... Sandru babil n'o făcut „șodent“! Dosmine multă învățătură poate avé! E gâlfed de ea, bat-o s'o bată învățătură... E doma acum, — departe la oraș, e domn Sandru babil... Ar fi, — numai de nu i-ar fi răpt — păpușii... Ce bine-ar fi, să mă fi făcut păpușar, mi-a promis tata de mult, că mă face... Dar mama cu „învățătură“... Și acum nu știu — să-mi cârpesc păpușii... Căși! Prăpăditela aceste de măte — par'că și bat joc de mine... Tot sub ferestra mea-și fac planurile de călătorii de nuntă... — Cu ca, cu ca — da n'ai — ba n'ai, — nici-cum nu se pot înțelege și ca niște jidani, scupă de manie... Ascultă la fugă... Una par'că e soacră, așa gură face... Gîneretele e mai domol, cântă cu vocea de bacitor, dumnea ei începe la un cântec trist — „Pasere nevinovată“... Cu o viziunea de voce deamănt de talentu unei primadone... Sosesc și alte neamuri... Nu știu, e nuntă sau îngropăciune, — întrevăzerea are durată prea lungă... Arunc un păpuș între ele... Cătr-va minate stau frapate — apoi ear se simt la culmea chamerii... „Acum ori nici odată“, vreau să-și croiască „altă soartă“... Tristă soartă, trebuie să-mi aduc păpușul. Bate — douăsprezece din noapte. Bată, n'are de lucru... Lucrul zău mult am avut astăzi... Aș fi omul legit doar și eu, apoi badea Toader a lui Pipălac a grăit de de rău pe vecinul Grigorie Dobășul și Grigorie mi-l'a „aninat“ cu un biet de „gâtej“ peste ceafă și de gătej i-s'a spart ceafa lui Pipălac... De ce are așa slabă ceafă?... Cioroiul Petre Murányi creștin dreptcredincios, iubește pe deaproapele său, fie chiar acest de-aproape vre-un „purceluș, stringel'ăș de coduță prindel'ăș, ducel'ăș, mânc'ăș!“... Vecinul Irimie Colompiră — ice-că trăsăscă-l de țigan, n'o învățat sfînta scriptură, mi-l' aduce la lege, să învețe carte... Sandru babil, — ține-te, scrie ce po-vestesc dumnia-lor, că doar' ești cu învățătură... Cătă-î ziblica, tot așa, până și-î neagră mâna de cerneală... Auleo, cerneală, pe mîneca surtucului mi-s'a vrsat cerneală! Nu-î spălat... Ar veni rîndul la mama, de m'ar vedé. (Totuși e bine să fi — independent!) Biata Nastasia, când i-ar da mama surtucul mînjit, par'că o ved înstrimbându-se:

Arunc un păpuș între ele... Cătr-va minate stau frapate — apoi ear se simt la culmea chamerii... „Acum ori nici odată“, vreau să-și croiască „altă soartă“... Tristă soartă, trebuie să-mi aduc păpușul. Bate — douăsprezece din noapte. Bată, n'are de lucru... Lucrul zău mult am avut astăzi... Aș fi omul legit doar și eu, apoi badea Toader a lui Pipălac a grăit de de rău pe vecinul Grigorie Dobășul și Grigorie mi-l'a „aninat“ cu un biet de „gâtej“ peste ceafă și de gătej i-s'a spart ceafa lui Pipălac... De ce are așa slabă ceafă?... Cioroiul Petre Murányi creștin dreptcredincios, iubește pe deaproapele său, fie chiar acest de-aproape vre-un „purceluș, stringel'ăș de coduță prindel'ăș, ducel'ăș, mânc'ăș!“... Vecinul Irimie Colompiră — ice-că trăsăscă-l de țigan, n'o învățat sfînta scriptură, mi-l' aduce la lege, să învețe carte... Sandru babil, — ține-te, scrie ce po-vestesc dumnia-lor, că doar' ești cu învățătură... Cătă-î ziblica, tot așa, până și-î neagră mâna de cerneală... Auleo, cerneală, pe mîneca surtucului mi-s'a vrsat cerneală! Nu-î spălat... Ar veni rîndul la mama, de m'ar vedé. (Totuși e bine să fi — independent!) Biata Nastasia, când i-ar da mama surtucul mînjit, par'că o ved înstrimbându-se:

Dela Alba-Iulia.

Di Teodosiu Lobonț drept răspuns la o corespondență apărută în prețutul ziar „Tribuna Poporului“ își subscrie în ziarul „Unirea“ un atestat de paupertate.

D-le Lobonț! dacă d-ta te supui la un examen scripturistic din răspunsul publicat în ziarul amintit mai sus, apoi eu mă eupon la o amendă de 50 de coroane în favorul Asociațiunei.

În acel răspuns atacându-mi neînsemnata mea persoană într'un mod care merge în contul bune creșterii a d-tale și a celui ce a concipiat răspunsul, mistifică tot lucrul ca să-și poată reabilita familia de unele acte nesocotite ce le-a comis pe mine în lipsă de altă ocupație mai serioasă. În acest răspuns sare în apărarea gr.-cat. ca nu cumva prin acel „vrat articol să se periclitaze existența acelei biserici în a cărei istorie d-sa este atât de mult aprofundat.

Pe baza acelor vaste cunoștințe istorice se superă atât de mult pe mine, încât pentru pretinsul atac ce l'am îndreptat asupra d-sale, nu mă țin vreau de a se ocupa cu mine, dar nu poate să-mi erte nemernicia ce am comis față de biserica gr.-cat. și de aceea vine de se ocupă încă prea mult cu mine, mai mult de cum îi era permis; pe semne i-se prea clocește știința istorică în cap.

Imprejurare neatrănătoare de voința mea a adus cu sine de superioritatea mea bisericească m'a denumit de adm. prot. pe timpul când prin introducerea legilor politice protopopii rămaseră numai cu lucrul fără de nici o remuneratie.

Dorul de a lucra la ridicarea tractului și de a îmbunătăți parochiile din centru prin un plan bine chibzuit, văzând că am încrederea superiorilor mei și a tractului, m'a îndemnat să-mi câștig formalitatea lipsindu-mi examenul de maturitate ca să pot reflecta la postul de protopop.

M'am pregătit deci pentru examen dar fie că, de astădată nu am putut satisface pedantismului unui profesor de literatura maghiară, fie că prin intrigi răutăcioase am fost amendat pe un aa la repetirea examenului pentru scripsalul din limba maghiară. De sine înțeles, că acest maler nu m'a înveselit dar nici la pământ nu m'a doborât pentru-că fiind tata de familie, a lor șase copii dintre cari 5 de școală, o datorință de rațiuni mai superioare ear ca preot de oraș și catechet la toate instituțiile străine din loc am teren destul de vast de activitate.

Dar un astfel de cas să-l vezi în astfel de chip exploatat de oamenii cu

creerii și inima la loc, este mai mult ca închizibil. Dar să revin la obiect.

Te-a supărat foarte tare următoarea frază din corespondența mea :

„Biserica unită provoacă pentru-că ea nu ține de josnic nici un mijloc pentru a-și înnuții credințioșii, că nu are nici atâta politeță ca să fie cuvințioasă în raport cu biserica mamă din care s'a rupt și umflată în pene crede că îi este permis să atace după plac existența bisericei gr.-or.“

Mare vorbă. Apoi de, die fost teolog al institutului „Andrean“ ! Cultivarea proselitismului este un mijloc nobil ? Prin revers ce se intenționează ? Apoi reversul, așa, pe baza pe care este pus, nu este un atentat asupra bisericei noastre ?

Nu se umflă biserica soră în pene când se crede, că acolo toate le găsești în abundență, deși lipsă și sărăcie este și acolo ca și la noi.

Apoi politeță este aceea, când în acte oficiale și pretinse serioase biserica noastră este numită nu cu numirea cu care o numim noi ei „acatolică“, „schiematică“, „neunită“ pe cum te numești și d-ta în provocatul răspuns pe semne pe baza înțelepciunei ce ți-sa clocește în cap.

Dapoi când un cap al bisericei noastre o numește soră ear sora ne zice aproape numai din politețe ?

Dacă d-ta d-le nu simțești, vezi d-le, suntem dintre cei cari au studiat în seminarul „Anirean“ și de aceia care simțim aceea lipsă de politeță.

Ear d-ta vii să mă presinți înaintea serioșilor cetitori ai ziarului „Unirea“ ca pe unul care atacă biserica soră pe baza acelei frază, nu cu intențiune rea de a vătămă aceea biserica, ear dorul exprimat în corespondență, că aceste două biserici sa lucre mână în mână ca două surori dulci, îl plesnești în față cu fraza, că „nu cumva în capul meu ne clocește toată înțelepciunea ?“ Nu, d-le, nu recunosc, că nu doar nici în capul d-tale nu s'a clocește chiar toată înțelepciunea și nici chiar în capul redactorului dela „Unirea“, care cu gura indelică de sfoară unsă cu miere ce i-ai tras-o prin gură vine și-ți invrednicește răspunsul „cap de operă“ și cu o notiță plină de grație. Apoi de Die! de revers nu zici nimica ? pe semne partea asta din istoria bisericei gr.-cat. nu o cunoseți. Încă o vorbă, apoi trec la cealaltă parte a răspunsului D-tale.

Pe baza principiilor d-tale de dreptate și echitate nu ar mai fi neînțelegeri între popoare că partea atacată își pleacă capul și dă celei ce-o atacă tot ce-i cere: limba, legea, datinile și deprinderile, ca nu cumva să provoace neînțelegeri ear după ce a înghițit-o, eo ipso nu mai poate fi ceartă.

Noi, ceilalți absolvenți al institutului „Andrean“, avem însă alte principii, anume noi am dori, ca să ne stimăm și iubim reciproc gr. or. cu gr.-cat., să ne folosim reverse și nici alte mijloace spre cultivarea proselitismului ci ne știm de ce să ne ținem la cununii, botezuri și ori-ce asemenea cazuri și să nu pândim după neînțelegeri în staulul vecin cu scop de uneltiri proselitice, fără să ne întărim bisericele și școalele spre cultivarea și fericirea neamului.

Acum să revin la partea a două a răspunsului subșris de d-ta.

Aci d-ta afirmi, cumcă ți-am atacat familia pe stradă, pentru care cutezată afirmare te declar de un calumniator ordinar până nu vei dovedi când și cu ce ocasiune am atacat pe stradă familia d-tale fie alte familii fruntașe sau de rând gr.-or. sau fie de ori-ce altă confesiune sau naționalitate.

Nu am atacat pe nimenia, căci totdeauna am fost conștiu de poziția mea de preot și m'am silit, ca să dovedesc o purtare corectă, dar se vede că-te-a prea apucat în clește clica săurită de fiul meu în vătătorul Roșca, care jucând la întregirea tractului rolul măgariului înbrăcat în pele de leu, crede și el că și acum poate ține în agitație oamenii.

Că s'au săturat oamenii dela parochia din oraș de mine și că mi-au și dat pilulele meritate, se poate, numai cât că oamenii pot fi supuși și agitațiunilor răutăcioșilor. Asemenea casuri ne aduce mi și sute ori ce istorie.

Da pe Di Cristos nu l'a primit poporul cu osana, ear după câte-va zile i-a strigat răstignește-l ? ear oare și acea blasfemie au făcut-o doar din convingerea lor ? nu agitați fiind de răutăcioșii pe cari îi ustura dreptatea și adevărul pe care l'propovăduia Cristos.

Dar vezi d-ta, acel popor care înconștiu mi-a făcut vătămări pe baza căreia mi-am retras concursul și am cerut să se facă alegerea, zic : acel popor este mult mai bun ca cum l' crede clica ce te încunjură, că acela profitând de ocasiune, m'a rugat să-l ert, cea ce am făcut bucuros. I-am ertat din suflet și zilnic mă rog bunului Dumnezeu să-i erte, să-i norocescă și să-i fericescă și-se delătare dintre ei spiritul neînțelegerilor cari au fost pilulele amare pentru mine și toți antecesorii mei preoți și protopopi.

Nu-mi vine nici decum a mă rușina de faptele mele ca adm. parochial al parochiei centrale ci din contra, am mare mângăere, că din administrarea mea acea parochie a avut profit material și moral. Asemenea am mângăerea că și ca adm. prot. care oficiu l'am purtat cinci ani de

zile, încă mi-am împlinit datorința încât Ven. consistoriu archidiececan mi-a votat mulțămintă ear Esceleanța Sa m'a distins.

Ca casariu la „Iulia“ încă am mângăerea, că mi-am împlinit datorința din care oficiu mi-am dat dimisia după ce am ajuns adm. parochial în parochia centrală, ales fiind din partea adunării generale de membru în comisiunea de supraveghiare.

Dle Lobonț! la sfirșitul răspunsului d-tale 'mi dai câte-va povețe; permite-mi să-ți zic și eu o vorbă ca fost preot al d-tale.

D-ta ai fost și ești un om care te ai dedicat economiei și geștețului și ți-ai agonisit avere, ba ți-ai creat și o frumoasă și dragălașă familie. Nu te-ai ocupat cu istorii și nici cu alte asemenea fără-ți-ai, văzut de trebile d-tale; vezi-ți și de acum înainte de acele afaceri, umbli pe picioarele d-tale proprii și vei fi o persoană stimată între noi și nu te lăsa influențat de nimenea, mai ales de aceia, cari ar trebui să recurgă ei după stat la d-ta, ear stimulate d-tale soții spune-ți că are destul de frumoasă chemare ca mamă și ca chivernisitoare a casei sale și nu să amestece în afaceri cari nu sunt pentru femei și atunci nu te duce în impasuri de a-i sări în apărare, că vezi d-ta, noi cei din Alba-Iulia nu prea suntem de dați să ne guvernem muierile. Cât pentru afirmarea d-tale că eu am amenințat pe părinții miresei cu anatema dacă-și cunună fata în biserica unită, las să te lămurească următoarea declarație a părinților miresei.

Ge privește partea din răspuns dedicat protegiatului d-tale, declar, că mă bucur totdeauna când văd învățători zeloși și la locul lor, fie aceia gr.-or. ori gr.-cat, dar fie și de omenie și nu teacă peste cercul lor de activitate. Protegiatul d-tale însă prin purtarea sa dela reuina unde am putut să-l cunosc, a dovedit că-i lipsește buna creștere și este răutăcios; incolo n'am nimic cu d-sa.

D-le Lobonț! De încheiere : te-ai ferit de cursa mea, dacă în adevăr am și eu cursă și ți-am întins-o vre-o dată; dar la desmetecetețete puțin de cap și privește în ce cursă ai ajuns, apoi fă-ți calculul despre cineștea și ori-ce soi de profit ce ți-l-ai agonisit prin acea tovrășie. Florian Rusan.

Declarațiune.

Subscriși declarăm cu toată solemnitatea pentru lămurirea adevărului următoarele :

1. Căsătoria ficel mele era să se întâmpie cam pela mijlocul fărșangului, ear moartea i-a urmat în săptămâna a treia după pogorârea Duchului sfânt. A murit în aprindere de plamâni, răcindu-se probabil la nunta unui unchiu al său întâmplată în

„Doamne bate-o învățătura, că pe rău negrește hainele“ și când intră în culină, parcă aud binevoitoarea-i poftă :

„De l-ar duce Ucigăi-ercuța la școală și pe crâmfulă aiasta de școđent, — că mă ustură degetele de — leșia cea multă și de șoponit“.

Acum însă merg toate pe socoata mea...

Dar ce să mă mai socotesc... Mă culc... Prima lunetă departe, mâțele ș'au isprăvit ospățul, se duseră la neamuri — în vizită... Să te ferescă Dumnezeu de visitele neamurilor și de toate visitele...

Doamne, bua ești Doamne, că ai dat somn oamenilor, ai făcut noaptea, ai dat minie lumii, de s'a inventat patul, cea mai admirabilă invenție omenească! Te poți cât ești de lung, sprinzi o țigaretă, (la draci, mi-s'a sfirșit tabacul), visezi teze de jumătate... Da visezi... Parcă o vezi pe — pe „scumpa“ ta, pe „ăngerul“ tău... Bine că mi-am adus aminte, măne răspund la — ilustrata ei: „Mersi, chisthand — salutațiune cu aplicațiune...“ Privesc în oglindă... Aș fi fain copil — de nu mi-ar fi rupt păpușii și mășit surtucul, aș face măne vizite... Dar — la o parte cu oglindă, — măne zicea, să nu priveșc seara în oglindă, căci noaptea voi vedea în vis — pe dracul... Vă potesc visuri frumoase!... Noaptea bună!... Arjo.

De când e postul lui Sân-Petru ?

— Legenda. —

Și Sân Petru a fost om ca oamenii, numai că : om pân' la om și om între oameni, care adică, ca să cunoască lumea și oamenii, tot printre oameni se învîrtea, cu toți vorbea, tuturor toate le împlinea și toate le răbda. Aderătele Sân Petru s'a făcut „tuturor de toate“, după zisa oriacu său, Sântul Pavel.

Și umblând Sân-Petru multă lume și împărăție și cunoșcând firea și soartea multora, ca să cunoască și sarcina bisepilor muncitori, într'o zi a intrat în lucru la un boer și a lucrat, se înțelege că pentru plată, în rind cu alții mai mulți, fără ca să-l fi bătut napoi cu lucru careva, ci a mănăat-o de dimineața până seara, lucrând doar mai bine ca ori-care.

Între lucrători era numai un singur Român, cealalți erau Unguri.

Și cum e obiceiul bietului muncitor : ca să-l treacă mai pe neștiute vremea, și acești lucrători au tot glumit toată ziua.

Fiind că, cum vă spuneți, între cei muncitori era numai un Român : Ungurii se încercaseră mult să facă din el bațocură cu glumele; dar Românul nu se lăsa, ci cu a lui glume pe toți îi pișea de-i ustura până în suflet și din asta pricea unii dintre ei și-a pus în gând să-și răsbune cu o glumă proastă :

Fiind adevă hainele celea mai grele ale fi-căruia puse la un loc anurat, care unde, văzând cela cu dor de răsbunare cum Sân-Petru își lăpădase și opincile și le așe-

zase între haine : pe furia se duse și dintre haine luând opincile lui Sân-Petru le vîrî în straița Românului, fără ca să fie observat.

Ajuasă la sfirșitul zilei, toți își luară și îmbrăcără hainele, să plece acasă, ca să și iee hrana și plata. Neștiându-și opinie, Sân Petru întrebă de toți : dacă știe care-va de ele ? Dar de unde ! Toți ziceau că nu și nu...!

Cel ce știa de opinci se lăpăda cu ju rămănt, că la el nu-s. — „Las' că le afiu eu în clipa asta !“ — zise Sân-Petru și dete a cerca prin straița tuturor, până ce dete de ele în straița Românului, care apoi cunoscând cum au putut ajunge opincile în straița lui... prinse a jura pe toți sfinți, că el nu le-a ascuns, nu le-a furat. Și doar credeți, că bietul Român deși nevinovat, a avut crezământ ? Ba-i pace ! In al cui cotet e purcelul furat, acela e hoțul, de și altcine-va l-a furat și fără știrea și voia lui l'i-a ascuns în cotet.

Rugatu-sa bietul Român de iertare; dar nu a fost iertat, ci ca pedeapsă eată ce i-s'a dat :

— Int pare rău, Române, că ești de un neam, de-o limbă cu mine ! dar chiar pentru aceea te pedepsesc cu aceea, că : in tot anul pe asta vreme să-mi sfințești o zi; ear înainte de ziua mea să postești : când mai mult, când mai puțin, după-cum adevă o fi vreme. Vreai ? — a zis Sân Petru.

— Nu am încetrău... răspunsu Românul. — Dar nu numai cu vorba, ci în scris să facem legătura — adausă Sân-Petru — căci altcum nu scapi !

— Cum vrei — zise suspinând Românul; ear Sân Petru s-rise contractul și Românul îi subscrie între Unguri, aceștia subscrieră ca m'rtori, rizând întru sine de păcăleala, ce o aduseră pe capul Românului. De atunci postul lui Sân-Petru i-a rămas Românului ca pedeapsă. Zice pedeapsă, deoarece-ce : când e mai greu lucru, atunci Românul a trebuit și trebuie să postească; ba că ce-i mai mult : nici nu prea are ce să mănec... prin urmare zicem, că mai mult ajunescă, decât postește...

Umblând Sân Petru multă lume, prin vremi bune și rele, odată l'a plouat așa de tare, că i-s'a umplut straița de apă și udându-se contractul s'au șters literile, căt abia se mai cunoștea ce-i scris în el.

Auzind Românul de asta și știind, că toți Ungurii cari au subșris contractul au murit : puțin mai dă pe postul lui Sân-Petru ; numai bătrâni mai posteșc, temându-se, ca nu cumva mergând din asta lume și cerând intrare în raiu să-i vadă Sân-Petru unși pe buze...

În postu lui și după post, Sân-Petru are mai multe opinii : — „Le las lui Sân-Petru, că nu le mai pot purta de cald“ — zice Românii. Apoi Sân-Petru aude, vede și face multe : — „Aude Sânt-Petru; vede Sân-Petru etc. — zice Românul, de câte-ori neagă ceva, despre ce nu e sigur, și asta o zice Românul de teamă că Sân-Petru îl găsește vinovat, ca și cu opincile... G. Bodnariu.

Duminea după pogoria Duchului sfânt. Prin urmare este o îndrăzneală plină de răutate de a aduce moartea fiicei mele ca urmare pentru că nu s'a măritat după A. Batanzan.

2. Părintele Rusan nu a fost în casa noastră dela botezul D lui până înainte cu 5 zile de moartea fiicei mele când l'am chemat să o împărtășească cu sfințele taine și că nu ne-a amenințat cu anatema, dacă nu vom lăsa fata să se cunune la unii, ci mergând noi la Domnia-sa ne-a explicat la dorința fiicei mele legea patriei cu privire la căsătorile mixte, cu cuvinte frumoase, lăsându-ne în voie liberă, să alegem cum ne va conveni, ca să se cunune la biserică noastră sau la cea gr. cat.

Declaram mai departe, cumcă A. Batanzan, Lună, înainte de Duminea destinată să se întâmple cununia, s'a învoit înaintea noastră ca să se cunune la biserică miresei, și la casă ca nu va voi Doamna Lobonț să le fie nănaș cu Domnul său; am hotărât și asupra nănașilor.

După prinz însă a venit cu alt răspuns, ca să ne învoim să se cunune fata cu el la biserică cealaltă gr. cat. că la părintele Rusan nu voeste D sa nănaș să se cunune, ear el trebuie să asculte, că i-a pus în mână un lucru mare. (A luat să facă o casă cu 6000 cor.)

Not însă și în special fata noastră nevoind a fi comedie în oraș pentru o Doamnă, care își permite a se amesteca așa de afund în astfel de afaceri precum nu s'a auzit și pomenit de când e Alba-Iulia, i-am abzis pentru totdeauna de al mai da mâna fetel ca de dragul unei clice, care s'a format pentru a împedea pe părintele Rusan în lucrările sale, not nu ne vom face de răs pe iubitul și stimatul nostru preot.

Alba-Iulia, în 8 Sept. 1902.

Theodor Murgău, Ioan Rusan,
martor. martor.

Traian Novac, Maria Rusan,
martor. martor.

Din comit. Caraș-Severin.

Regularea ocupațiilor din izlazul comunale.

Petnic, în 17 Iulie 1902.

Mulțumită se cuvine organelor administrative ale comitatului nostru Caraș-Severin, cari au luat a se pune odată capăt certelor se obvineau în comune din cauza ocupațiilor din izlazul comunale.

De zece de ani înainte s'au usitat prin părțile aceste reul obiceiului din ocupațiilor din izlazul comunale.

Din ocupațiile acele se escău multe certuri între locuitorii comunelor și între antistia comunale. De aici procese pentru conturbarea în posesiune, spese enorme, ceartă și alte multe care nu se mai sfirșeau.

La toate aceste s'a pus capăt prin un esmis al dlui vice-comite Fialka prin care a dispus, ca ocupațiile din izlazul comunale din întreg comitatul să se regulate și anume: în fie-care comună să se aplice bărbați experți cari să măsore pământul ocupat din izlaz la fie-care locuitor din comună, despre care va avea a face o schiță de plan a pământului ocupat pe baza cărui să se încheie contractul cu comuna politică, și apoi pământul ocupat să se inducă în cartea funduară pe numele ocupantului, având acesta a plăti la comună 24 coroane de jugărul catastral ce l-a ocupat.

În urma acelu esmis al dlui vice-comite, comuna noastră Petnic și-a ales în scopul măsurării pe dl geometru Ioan Puschii din Caransebeș, care într'un mod vrednic de laudă și în un preț mic de 70 cor (1 cor. 40 fl.) la jugăr a dus în îndeplinire lucrul acela greu și obositor spre cea mai mare mulțumire a comunei întregi.

După finirea lucrării dlui geometru pe hotar, s'a supus întreaga sa lucrare spre reviziune unei comisii de trei aleasă de

representanța comunală. Comisiunea aceasta după un lucru obositor a raportat în gința reprezentanței comunale că a luat în reviziune censurând fie-care figură din pământurile ocupate și a constatat, că lucrul dlui Puschii este corect, cea ce s'a luat cu mulțumită la cunoștință din partea întregi reprezentanțe comunale.

Contractele: aceste au fost încheiate prin dl Ion Muntean plenipotențiatul dlui fiscal comitatens Sulyok. În scopul acesta reprezentanța comunală a ales câte doi membri din stuul ei cari împreună cu primarul comunale să fie de față la încheierea și subscrierea contractelor cu singuratici ocupanți, având a fi cu atențiune la subscriere de corectitatea schiței sau a figurii făcute de geometru, ca acele să nu compună un complex mai mare de cum ar trebui să fie în realitate. — Contractele au fost bine lucrate și oamenii sunt mulțumiți.

Finindu-se lucrul cu încheierea contractelor, — acele s'au supus reviziei reprezentanței comunale, dar fiind acele censurate de comisunile amintite în care au fost aleși bărbați cari au stat de zece de ani în serviciul comunel, reprezentanța și-a pus toată încrederea în el, și după-ce s'a cetit a treia parte fără de a se face vre-o observare din partea cuiva, reprezentanța le-a privit de cetite aprobându-le toate afară de unul.

La locul acesta atrag atențiunea celor interesați, ca să fie cu mare băgare de seamă atât comisunea de trei cât și cea dela încheierea contractelor ca în schița inginerului sau a geometruului să nu fie mai mult pământ indus decât cel folosit până atuncea de ocupante. În schițele geometruului pot să ocure și pământuri pe care ocupantele le-au avut în arândă dela comună.

Contractele încheiate și censurate de comisunile amintite s'au înaintat spre censurare și aprobare on. congregațiunii comitatense, după a cărei aprobare contractele s'au înaintat la jud. cărților funduare de unde toți ocupanții și-au primit pământurile ocupate pe numele lor în cartea funduară și astfel au devenit proprietari pe ele.

În modul acesta fiind regulate ocupațiile în comuna noastră Petnic, pentru care comună au încassat și va mai încassa până în 1 Octomvrie termenul de plățire vre-o patru-spre-zece mii de coroane cari administrate într'un mod conștientios, vor pută forma un fond din a cărui interese se vor pută acoperi trebuințele comunale și locuitorii vor putea fi în venitor scutiți de nenumeratele aruncuri cari se făceau până acuma. Sumele nesolvite sunt asigurate în cartea funduară intabulate pe numele comunel.

O eroare s'a făcut cu ocasiunea măsurării că nu s'au pus semne prin așezarea de petri în marginea pământului ocupat care în scopul acesta au dat de lucru reprezentanței comunale mai mult de 14 zile. — Recomand aceasta în atențiunea celor interesați. Petniceanul.

Din tractul Sebeșului-Sășesc.

— Un model (?) de alegere. —

(Urmare și fine.)

A zis adică că dintre concurenți ar fi unul care ar avea puțin drept de a fi pus în candidație; ba mai răscolind prin cele acte, continuă a zice, că acela e cel mai învâștat dintre toți concurenții și că numai acela unul are drept să fie preot în parochia Șugag; de aceea numai pe acela îl poate pune în candidație, și acela era preotul cel cu 4 clase.

După ce a spus că pe ceialalt nu-l pune în candidație, provoacă sinodul să-l aleagă cu aclamațiune, căci la din contră nu va face alegere.

Poporul din Șugag dedată a nu se opune voinței mai marilor sei, l'a ascultat, mai mult ca să nu mai rămână parochia fără preot și ca să nu facă peste voia protopopului.

Astfel sedus poporul, protopopul în deplină încredere că dacă l-au ales cu acla-

mațiune vrînd nevrînd trebuie să-l și voteze; de aceea ia provocat ca să-l și voteze, dar numai pentru favoritul său. Pe cel ce au voit se voteze și pentru ceialalt nu ia luat în considerare; făcând presiune asupra lor, așa că a trebuit se voteze pe voia dînsului.

Va să zică toți ceialaltii competenți, pe cari legea nu-l eschide, de a putea fi puși în candidație; doriți și cunoscuți de popor; ba și cu mal bune pregătiri decât favoritul protopopului, după priceperea cea cinstită a dînsului nu's vrednici să fie puși în candidație; nu's vrednici de parochia Șugag; de aceea îl eschide din candidație, ca astfel poporul vrînd nevrînd se primească și aleagă pe favoritul său: pe acela pe care dacă candida încă unul lângă dînsul, nu primea nici un vot.

E lucru știut nu numai de poporul din Șugag, ci de întreaga împrejurimea că cel exchis din candidație au drept și sunt vrednici să ocupe aceia parochie, — și mai bine de cât toți o știe aceasta însăși protopopul, care i-a avut totdeauna înaintea ochilor și care știe ce servitii a făcut fie-care bisericel din protopopiatul acela, însă patima lui luda îl face să nu înțeleagă.

Ca om poate fi favoritul protopopului, care din al patrolea tract a venit la dînsul de 2 ori pe câte 2-3 minute și pentru care așa de obrasnic a călcat legea noastră bisericescă spre scandalul publicului, — se poate vedea și din împrejurarea, că de și preot de un an și jumătate, în parochie bună, a competat până acuma ca preot la vre-o 3-4 parochii, și încă cu concesiune dela Venerabilul Consistor, pe care zice că o are după două luni de proție. Dovadă aceasta că pentru „meritele“ sale în parochia sa, poporul îl are în stomach, și betul e silit de popor, ca cu ori ce preț să-l caute altă parochie. Astfel sacul și-a eștat petecul: cumpărătorul și-a aflat vânzătorul; căci apune-mi cu cine te însoțesc și-ți voi spune cine ești. Bagsama așa e sistemul „neamurilor“, ca prin întregirea unei parochii să rămână alta vacantă, că astfel o parochie să viadă cât mai des în licitație; ear clericul mai sărac și apți de muncă să își consume puterile și să-l strice viitorul pe alte carieri.

Patima cea deavolească de care era stăpânit acest protopop pentru ajungerea scopului său mășav, așa l'a orbit la aceea alegea încă a trecut peste marginile bunel cuvînș; căci a declarat în sinod pe cel trei candidați fără pregătiri suficiente, fără învâșturi de carte: au blamat adevădată în fața poporului de rînd, pe administratorul acelei parochii, pe învățătorul care a muncit în comună 4 ani și pe un alt tînd cleric, că nu au carte destulă pentru parochia Șugag. Frumose atestate și bună (?) încurajare pentru trei oameni ce s'au dedicat se lucre în via Domnului. Aceasta e cultura dela un protopop, chemat a conduce agendele unui tract?!

Din aceasta probă de alegere, se poate vedea cu câtă obrăncie abuzează „neamurile“ pe conta capului bisericii, cu scop de a se arăta atotputernici și cu scop de a da celor competenți să înțeleagă, că e cușitul și pânea în mâna lor, pot abusa după plac, fără să le pese cât de puțin de opiniunea publică și fără se conside că prin păcătoasele lor abuzuri disgustă pe oamenii dela muncă și strică neamului și bisericel noastre.

Dacă forurile competente vor aproba această alegere, voi reveni și cu alte detaieri.

Oare pentru că Tipeiu, socrul protopopului Median, are o fată după fiul Mitropolitului, Median să facă ce-l place?

Adevărul.

Răspuns.

În n-rul 35 (de Duminecă) din „Tribuna Poporului“ sub „Alegere Turcească“ a apărut o notiță referitoare la alegerea de membru în congregațiunea comitatensă în cercul Totvaradia, unde subscrisulul i-se impuță indolenș manifestată cu ocasiunea acelei alegeri. — Vin a mă rectifica constatînd că: eu unul nici n'am avut cunoștință despre ziua alegerii pentru-că D sa, dl notar cercual Dan (numit Gyuri bacsi) numai în ziua de alegere încunoștințeză și ear numai biratele sale ori ce alegeri.

Dacă fiind eu dus de acasă spre a-mi înscrie fetițele în școli la Lugoj și Caransebeș, prietenii mei au informat rșu pe Gavrdianul. D-lor prietenii! Au nu ve aduceți aminte cum am luptat pentru voi la alegerea trecută? Au nu ve rușinați de lume, că la alegerea trecută m'ați lăudat tot în „Tribuna Poporului“, ba ce e mai mult și publice v'ați exprimat că „de 14 ani ați

luptat și până acuma n'ați învins, dar aceasta învingere mi-o atribuiți mie“; ați avut toată dreptatea căci eu am alergat în sus și jos mândru și cu fala pentru amicii.

Șoroșag, în Septembrie 1902.

Ioan Balint,
preot gr.-or. rom.

BIBLIOGRAFIE

A apărut:

Contabilitatea afacerilor în participațiune, studiu de Ioan Pricu, profesor la școala comercială sup. gr.-or. română din Brașov. Prețul 2 cor. — plus 10 bani porto. Se află de vânzare la librăria Ciurcu în Brașov și la autor.

Geografia comitatului Arad de învățătorul Damaschin Medrea — manual cu mal multe cărți geografice. — Acum pentru clasele III și IV. ale școalelor populare. aprobat de Ven. Consistor aradan: Se poate procura dela administrațiunea „Tribunei Poporului“ din Arad. Prețul 35 cr. (70 fl.), plus 10 fl. porto postal.

Din „Liturgia bisericei ort. române“ manual cu ilustrațiuni — pentru școale medii și populare, a eșit de sub tipar și se poate procura dela Administrațiunea ziarului „Tribuna Poporului“. Prețul unul exemplar 60 fileri plus porto postal 5 fileri.

Stropi de rouă, un drăgălaș volum de poesii, de Elena din Ardeal. Prețul 1 cor. plus 5 fileri porto.

Se află de vânzare și la librăria W. Kraft în Sibiu.

În editura cunoscutel reviste săptămânale „Banul Econom“ (revisă pentru agricultură, industrie și comerț), din Orăștie, apar o serie de broșuri de interes agricol, cari merită o deosebită atențiune din partea cărturarilor nostri, cari se interesează de propășirea țărânului nostru. Fi-care broșură conține unul s'au mai multe capitole din ramurile agriculturii, creșterea vitelor, grădinarit etc. și toate laolaltă vor forma o bibliotecă agricolă completă pentru țărânul nostru. Stilul în care sunt scrise este scurt și precis. Limba deși la înțelesul mai puțin știutori de carte este lipsită de provincialisme și barbarisme. Până acum au apărut:

1. Nutrețele ierboase, costurile (fânțele) prepararea fânului și păsunile.
2. Economia porcilor, oilor și caprelor.
3. Sămănța plantelor agricole și sămănățul lor.
4. Îngrijirea plantelor agric. în cazul vegetațiunii și recolta cerealelor.
5. Zootechnia generală. (Creșterea, nutrirea și îngrijirea animalelor domestice).

F. Agrolgia (Cunoșterea pământurilor agricole).

Prețul unei broșuri este 30 fileri (pentru România 50 bani). Se pot comanda la administrația „Banul Econom“, la librăria W. Kraft în Sibiu și la administrația „Tribuna Poporului“ în Arad. Revanzătorilor se dă rabat potrivit.

Școlarul declamator, un drăgălaș volum de voreuri scrise și seșe pentru școlarii și tinerii, cari declamează la examene, zile onomastice, la concerte etc. de Nicu Stejarel. Prețul 25 cr. (50 fl.) plus porto postal 5 fileri.

Se află de vânzare la librăria W. Kraft și la librăria Archiepiscopăului în Sibiu.

Tabelele și Măsurile. Manual ajutător la învățatura de Antoniu Minișan. Învățător în Sân Miclăușul-Mare. Ediția III-a. Prețul 10 fl. porto postal 5 fl. Ambele broșuri sa află de vânzare la administrația ziarului nostru, precum și la autor în Nagy Szt. Miklos (comitatul Torontal).

Polielenul cu pripelele și psalmii eei aleși ce se cântă la sărbătorile mari ce au Polielen. Extras din cărțile bisericești prelucrat pe seama cântăreșilor de strană prin Antoniu Minișan, învățător în Sân-Miclăușul-Mare. Prețul 30 fileri, plus porto 5 fileri.

Publicațiunile Academiei Române. Au apărut acum publicațiunile mai jos însemnate și se află de vânzare la următoarele librării: Socec et Comp., — București., — Otto Harassowitz, Leipzig, Gerold et Comp., Viena (Stefansplatz).

O CARTE OSÂNDITĂ.

Di Ioan Petran, profesor seminarial, în Arad, care, după cum auzim, în vremea din urmă s'a apucat și de — *agricultură*, luând cu arendă sesii parohiale din năntea bieților proști, a scris și o gramatică pentru școlile primare.

Orî cât însă di Petran a făcut curte în timpul din urmă dlui Ceonța (pe care înainte nimeni nu-l denuța mai fără scrupul) ca doar-dar prin dl Ceonța să ajungă recomandat la consistorul din Sibiiu, cartea d-sale a fost respinsă din școlile de pe teritoriul archidiocesei, ear „Telegraful Român” îl face o critică lungă, în mai mulți numeri, care se termină astfel:

„Manualul dlui Petran nu satisface pretențiilor metodice, arătate mai sus, în urmare nu poate fi admis, adică nu poate fi dat în mâna elevilor din școlile noastre populare.”

Relativ la cuprinsul acestui manual sunt încă de excepționat următoarele:

În partea I., afară de 29 paragrafi ce tractează osebite reguli gramaticale, ortografice etc. găsim în legătură cu acestea alte 66 „Deprinderi scripturistice”, dintre care cele mai multe nu au nici *sens logic*, *nici practic*, încât aplicate de învățător, pentru el formează adevărată *pedanterie*, ear' pentru elev o *tortură plătisitoare*, ceea ce e diametral opus scopului ce se urmărește prin învățământul educativ în școala populară. (A se vedé câte-va Deprinderi, d. e. 25, 48; 62, 71 etc. etc..)

În partea II-a a manualului sunt 112 asemenea Deprinderi, cualificate cele mai multe a da același rezultat, adică pentru elev: *tortură seacă*.

Abstrăgând dela aceasta, în școlile noastre populare timpul învățământului durează de obicei 30—35 săptămâni din an.

Și dacă învățătorul ar puté tracta cu elevii sei câte două pe săptămână din Deprinderile amintite, totuși abia jumătate s'ar puté percurge din ele.

Bine înțeles însă, și o singură deprindere scripturistă e de ajuns pe săptămână, pe baza analizei gramaticale premerse.

Pentru-ca aceste lucrări numai așa au sens practic și educativ, dacă învățătorul le și reveđe și corectează cu elevii sei, exact și conștientios.

Ear' pentru aceasta i-se cere timp! Nu are decî explicare practică sau pedagogică nici această aglomerație de teme scripturistice, mare parte din ele inutile și pedante“.

NOUȚĂȚI.

ABAD, 26 Septembrie n. 1902.

Din cauza sfintei sărbători de mâne, numărul proximi al foilor noastre va apăre numai Luni la amiază.

Voluntarii nostri. În 16—20 Sept. n. s'a ținut la Oradea-Mare examenul de oficeri al voluntarilor din regimentul Nr. 33 (staționat în Arad). Toți voluntarii români ai acestui regiment au trecut examenul cu succes. Nouii nostri candidați de oficeri sunt următorii: Sever *Barbura*, (Pecica); Aurel *Chelnicean*, (Reșta); Cornel *Curtușiu*, (Arad); Eugeniu *Feier*, (Boroșineu); Iustin *Petrușiu*, (Sepreus); George *Telescu*, (Arad); Caius *Pop*, (la reg. de husari). — Adresăm calde felicitări bravilor tineri.

Primarul Seghișoarei este ținta de atac al zărilor maghiare, din cauza că a lăsat ca numirile străzilor orașului, să fie făcute — *nemfeste*. „Független Magyarorszag” se întreabă dacă nu sunt pe acolo Unguri cari să rupă tablele cu numiri — *schwarzgelbiste*.

Protopopul Măneștii, după-cum suntem informați, prepară un lung și documentat articolul prin care „Telegraful” îl învinuia rău, articol care prin neadevrul ce a cuprins, că

consistorul mitropolitan ar fi aprobat osândă dată din răsunare, a tras din partea „Foaiței Diocesane” o rectificare usturătoare.

Ademenitorul de copile. Afacerea *Hollósy László*, s'a pertractat ieri la tribunalul din Arad. La pertractarea păcatelor acestui monstru nu a fost admis publicul.

După o dezbateră de 2 1/2 ore, sentința s'a publicat la orele 6, prin subjudgele Lévy. *Hollósy László* e declarat de vinovat față cu moralitatea publică, și e condamnat la 3 săptămâni închisoare și 60 cor. amendă; e vinovat pentru întreită vătămăre de onoare. Advocatul lui *Hollósy* a apelat contra sentinței.

Condamnatul a declarat că părăsește Aradul, și-a indicat viitoarea locuință, pentru a putea fi eventual citat.

Ca motive agravatoare la aducerea sentinței a fost, că vinovatul e om inteligent, că și-a urmat fărâdelegile față cu copile mici, și aceasta sistematic.

Ca motiv ușurător s'a luat faptul, că *Hollósy* pare a fi robul unei patime ireși-subie.

Direcțiunea generală a căilor ferate române a trimis ministeriului de lucrări publice un referat relativ la construcția liniei Cernavoda-Constanța, pe care să-l aprobe consiliul de miniștri.

Complectarea liniei tunelului, construcția liniei Cernavoda-Constanța la km. 207 plus 825 și km. 126 plus 965, racordarea liniei tunelului cu liniile portului vor costa 408.000 lei, sumă care se va plăti din creditul de 6.282.306 lei, 27 bani, pentru reconstrucția liniei Cernavoda-Constanța. Lucrările se vor face în regie.

Jude hoț. Se scrie că judele cercnal *Sváj Sándor* din *Abaj Szánó* a fost prins cu mâna în lada cu bani obștice. A furat d'acolo nu mai puțin decât 70.000 coroane. Era adică din neam domnesc judele și-i plăcea să trăiască bine. Ear din plată nu se ajungea: croia deci pedepse groase în bani și punea la buzunar ear cărțile de judecată le falsifică, și de acea a ajuns la — bobărași cel care un șir întreg de ani croia altora pedepse aspre.

Cununie. Di *Liviu Magdu*, funcționar la banca „Victoria” din loc. Iși va sărbia la 5 Octomvrie n. cununia cu gentila d-șoară *Victoria*, ficia dlui preot *Victor Russu* din *Utin*. Multe felicitări!

Hymen. *Iuliu Magdu*, învățător în Eclea-română s'a fidațat cu d-șoara *Aurora Crețiu* din *Uzidn*. Felicitările noastre.

Petrecere reușită. Despre petrecerea dată *Duminea* în *Lipova* de di învățător *Iuliu Puci*, ni-se scrie:

Petrecerea a fost peste așteptare cercetată, foarte mult, așa că pot zice, că nici o petrecere de a sodalilor n'a fost așa cercetată ca asta; dovadă „cassa 191 cor. — cu taxa de 4 cor. și suprasolvirile cele multe. Ardeleana prima dată a jucat o păste 70 părechi, și tot așa și celelalte jocuri până dimineața la orele 5.

Punctele din Program au reușit de a semenea foarte bine, mult haz a făcut „Cisla” care s'a cântat în costume românești la masa întinsă cu pahare de bere. A trebuit repetată. Poesiile de asemenea au fost foarte bine predate.

6 milioane forate. Se scrie că direcția „Lănterbank” din *Viena* a ținut Marși dinți în care a suspendat pe prim-cassier, vice-cassier, capul contabilității și pe controlor, pentru că în urma neglijenței lor *Jelinek* a putut să păgubească banca cu 6 milioane... Despre *Jelinek* se crede că s'ascunde prin *Viena*. Alți spun că e în *Elveția*. Poliția vieneză îl caută pe capete.

Gendarmii volnici. La ruga de *Sân-Maria-mică* din *Valeadieni*, scrie „*Drapelul*”, au pușcat noaptea doi gendarmi ameții de băuturi spirituoase în tinerimea adunată la joc și au rănit grav trei feciori, ear pe alții i-au bătut cu patul puștil. Causa acestui brutalități este — precum se zice — că niște necunoscuți au turburat un idol de dragoste al gendarmilor.

Investigația e în curgere.

Balon cu cârmă. Aeronantul *Spencer* din *Londra* s'a urcat Marși în aer cu balonul său și plecând dela palatul de clester,

după o oră și jumătate s'a coborît la *Harow*, 20 mile depărtare de *Londra*. În velduh a făcut mai multe mișcări, dovédindu se că balonul se poate cârmiu destul de bine. Balonul are forma unei țigări și cârma este înainte, așa că întreg balonul e tras de cârmă ear' nu împins.

Locotenentul american Peary, care a sosit la *Cap-Breton*, a dat primele indicațiuni asupra rezultatelor celor paani ai săi de explorație polară. El a încercat să ajungă la *Pol* prin marșuri forțate cu săniș trase de câni eschimoși. Dar când a sosit la latitudinea de 84°17 la nord-vest de *Hecla*, banchisa nu s'a mai putut trece de loc și el a trebuit să se întoarcă. Totuși, punctul atins este cel mai apropiat de *Pol* ce s'a atins până acum. Locotenentul *Peary* a regăsit și readus instrumentele, cronometrele și biblioteca polară părăsită de către expediția *Gresly*, precum și numeroase colecțiuni menite a îmbogăți elementele de istorie naturală ce se posedă deja în privința ținutului polar.

Necrolog. *Paulina Luțai*, născută *Stanoi* din *Bățana*, soția vrednicului Inv. dîz *Tornea*, *Romul Luțai* a reposat în domnul la 20 Septembrie a. c. Pe reposata o deplănge tinerele ei soți, precum și nenumărate rudeni. Fie i țărina ușoară!

Falsificatori de monede. Poliția din *Timișoara* apus mâna în zilele din urmă pe o bandă întreagă de falsificatori de bani. *Matadorul* suprem al aceste bande este individul *August Vlajko*. Făcându-se perchiștie la locuința lui, s'au aflat o multime de monede false. S'au aflat într-o cutie mai multe piese false de câte 2 coroane. *Vlajko* nefiind pe vremea perchesiției acasă, poliția l-a căutat prin oraș și prințendu l'a arestat imediat. Supus unui interogatoriu, a mărturisit totul. A fost apoi predat procu raturii.

Un tiner, absolvent al școalei agronomice din Lugoj cu testimonii și conduită bună, se ofere ca administrator (*Ispan*) la vre-o moșie mai mare. Adresa: *Trifon Ferciug* în *Raffaa*, (com. *Krassó-Szörény*).

Marconi. Se anunță din *Bologna* că zilele acestea, inventatorul *Marconi* va pleca de acolo ducându-se la *Londra*. După ce va sta puțin în capitala *Angliei*, *Marconi* se va imbarca pe cuirassatul italian „*Carlo Alberto*” pentru *Canada* unde se duce să inaugureze, sub steag italian, marea stațiune de telegraf fără sârmă între *Canada* și *Anglia*.

Oraș de pe vremea lui Árpád. Se scrie din *Ozora*, comitatul *Tolna*, că arând acolo pe moșia *Gyánt* cu plugul cu aburi, sa dat de ruinele unui oraș de pe vremea lui *Árpád*. S'a săpat și s'a aflat zidul bisericii și alte case, ear într'insele o multime de lucruri de pe vremea lui *Árpád*.

Concert de binefacere se va da în *Brad Duminea*, în 28 Septembrie 1902 st. n. în hotelul *Central*, de acolo cu concursul doamnei *Irena de Vladaia*, primadona dela opera din *București*, a doamnei *Aurelia Dr. Robu* și al dlui *Grigorie Savu*, artist dramatic. Program: Partea I 1. *Adam*: „*Arie indiană*” din opera „*D'as fi rege*” d-na *Vladaia*; 2. Solo la pian executat de d-na *Dr. Robu*; 3. *Strauss*: *Cântec țigănesc* din op. *Zguner Baron*, d-na *Vladaia*; 4. *Eminescu*: „*Versuri*” dl *Gr. Savu*; 5. *Verdi*: „*Cavatina*” din opera „*Traviata*” d-na *Vladaia*; 6. „*Monologuri*” și *Nebulun* de A. *Petron* dl *Gr. Savu*; 7. a) *Arditi*: „*Vals de concert*” d-na *Vladaia*; b) *Paraschiv*: „*După fragi*” și după mure” d-na *Vladaia*. Partea II. 8. *Bizet*: „*Habanera*” din opera „*Carmen*” d-na *Vladaia*; 9. Solo. * 10. *Lecoq*: „*Bolero espagnol*” d-na *Vladaia*; 11. *Coșbu*: „*Doine și balade*” dl *Gr. Savu*; 12. *Vladaia*: „*Doina Olteanului*”, cântată de d-na *Vladaia*. D na de *Vladaia* va cânta „*Habanera*” și „*Bolero*” în costum espagnol. Prețurile: Loc. I. 2 cor.. loc. II. 1 cor. 60 fl.; stat 1 cor. studenți 50 fl. Venitul curat e destinat pentru fondul *Masa studenților* dela gimnaziul din *Brad*. Începutul la orele 8 seara.

CONVOACARE.

— Despărțământul protopopesc *Radna*, al Reuniunii învățătorilor români dela școlile populare ort. din protopopiatele aradane I—VII., își va ținea adunarea de toamnă — conform concludului Nr. 19 din adunarea precedentă — *Mercuri*, în 9/22 Octomvrie

a. c. în școala gr.-or. din *Miniș*, la carea toți iubitorii cauzei învățământului nostru, ear' membrii despărțământului în mod obligator, sunt poștiți a participa.

PROGRAMA:

1. La 9 ore chemarea *Duchului-sfânt*.
2. Prelegere practică din *Gramatică*.
Tema: Pronumele.”

Prelegerea se va ținea cu școlarii din loc de cătră membrul, care va fi sortat.

3. Deschiderea adunării.
4. Apelul nominal.
5. Reflexiuni asupra prelegerii, și în legătură cu aceasta discuțiune asupra întrebării: e bine a se propune gramatica pe basă sintactică, sau pe basă pur etimologică?

6. Executarea concluseror adunării generale.

7. Discuțiune asupra noiei situațiuni create în școala noastră, prin cunoscuta ordinațiune ministerială în cauza limbii maghiare.

8. Desferea loculul și timpul adunării proxime.

9. Autenticarea protocolului.

10. Încheiere.
Membrii despărțământului cari sunt în restanță cu taxele, sunt provocați a și-le achita.

Fiecare membru e dator de a prezenta prelegerea practică și în scris.

Soborșin, 1/18 Septembrie 1902.

P. Givulescu,
președinte.

POSTA REDACȚIEI.

Ruzberg. Se va face loc în numărul viitor.

G. M. Ticușul român. V'am respuns deja în acest loc.

Câmpeși. Că *Z. Ch.* a fost contra lui *Meșianu* și acum subscie cu — *Furdul*, de care și-a bătut joc, ei, ce are a face! Sunt unii cu stomac care rumeșă multe. Pastrăm articolul pentru ocașion: bine-venită

Simeon Dirlea, *Galșa*. Publicațiunii de aceste primin numai dela abonenți. Ce fel de „bine-voitor” ești d ta, care na abonezi foaia?

Rugăm pe stimații noștri abonenti - restanțieri să binevolască a-și achita ce ne dătoează. Făcem jertfe ca să scoatem foaia și așteptăm ca abonenții să plătească și ei mai regulat.

Administrațiunea.

ULTIME ȘTIRI.

New-York, 25 Septembrie. Hotărîrea convenției de *Saratog*ia obligă pe alegătorii republicani ai statului *New-York*, ca să facă totul pentru asigurarea realegerii lui *Roosevelt*.

Paris, 25 Septembrie. *Ziarul „Figaro”* publică știrea, că o telegramă particulară sosită ert din *Socul* vestește moartea împăratului *Coreei*.

Constantinopol, 25 Sept. Pentru regularea datoriei de stat a *Turciei*, consiliul de miniștri a propus primirea proiectului de unificare *Rouvier*; dar rezervele ce și-a făcut consiliul de miniștri față cu numitul proiect poate să zădărnicească acceptarea lui.

Washington, 25 Septembrie. Două telegrame sosite aici din *Caracas*, că consulul american *Bowen* a cerut satisfacție dela *Venezuela*, pentru că vaporul venezuelean *Restaurador* arborând steagul statelor unite s'a apropiat de *Ciudad Bolivar*, trăgând câte-va focuri de tun în cartierul străinilor, unde a causat mari stricăciuni.

Venezuela și-a cerut scuze; dar afacerea se pertractează mai departe la oficial maritim.

Red. respons. Ioan *Russu Șirianu*.
Editor *Aurel Popovici-Barciann*.

Insertiuni și reclame.

Se caută

837 2—3

un învățacel român

pentru prăvălia dlui *Vasilie Ciorogariu* în *Pecica*. Doritorii au a se adresa de-adreptul.

702 és 706/1902. végreh. sz.

889 1-1

Árverési hirdetés.

Alulírt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a m. radnai kir. jbiróságának $\frac{11518}{1902}$ és az aradi kir. járásbíróság 1901 évi 13.732, 12.977 és 13.731 számú végzése következtében Dr. Márta Sándor lippai és Dr. Popovits János facseti ügyvéd által képviselt Fagatán takarékpénztár javára, Mana Nyisztor ellen 216 és 1627 kor. s jár. erejéig különböző időben foganatosított kielégítési végrehajtás útján le és felülfoglalt és 761 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: házi butorok és egyéb ingóságok nyilvános árverésen eladottnak.

Mely árverésnek a m. radnai kir. jbiróság V. 232/2 V. 247/8 számú végzése folytán 216 kor. és 1627 kor. tőkekövetelés, ennek különböző időktől járó kamatai, $\frac{1}{3}\%$ váltó díj és eddig összesen 316 kor. 54 fillérben bíróságilag már megállapított költségek erejéig Mana Nyisztor tótváradai lakásán leendő eszközzésére 1902. évi október hó 6. napjának délelőtti 11 órája határidőül kitzetnek és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatják és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt M. Radnán, 1902. évi szeptember hó 19. napján.

Smikál J.,
kir. bírósági végrehajtó.

„VICTORIA“

institút de credit și economii, societate pe acții.

Sediul: Arad, casa proprie, calea Arhiducele Iosif nr. 2.

Intemeiată la 1887.

Capital de acții: 600.000 cor. — Fond de rezervă 300.000 cor.

Depuneri 3.000.000 cor. — Circulația anuală 44.000.000 cor.

Primește depuneri spre fructificare, după cari solvește 5% interese fără privire la termenul de abdicere. — Darea de venit după interese încă o solvește institutul separat.

După starea casei depuneri până la 2000 cor. se restituiesc îndată la prezentarea libelului fără abdicere. Depuneri se pot face și prin poștă și se efectuează momentan după sosirea comandel.

657 — 18

Direcțiunea institutului.

Asigurați: viață, zestre, capital de întreprindere, rente, cazul morții, apele de înmormântare!

Agentura principală în Arad

A BĂNCEI GENERALE DE ASIGURARE MUTUALĂ SIBIENE

„TRANSYLVANIA“

primesc oferte pentru asigurări din comitatele: Arad, Bichiș, Bihor, Cenad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal și le eștinuează pe lângă cele mai favorabile condițiuni:

1. În ramul vieții: capitale cu termen fix, rente, zestre pentru fetițe, capital de întreprindere pentru feciori, pe caz de moarte, apele de înmormântare. Aceste din urmă dela 50—600 cor. se plătesc la momentul în ziua morții întimplate;
2. În ramul focului: clădiri de tot felul, mobile, mărfuri, produse de câmp ș. a.;
3. Contra furtului de bani, bijuterii, valori, haine, reevise ș. a. prin spargere;
4. Contra grândinei: grâu, secară, orz, cucuruz, ovăs, viță (vinea), plante industriale: cânepă, in, hîmel, nătrețuri, tabac ș. a.

Deslușiri se dau și prospecte se pot primi la agenturile noastre locale și cercuțele mai în fiesce-care comună și direct prin

Agentura principală „Transylvania“ în Arad

Strada Széchenyi nr. 1. — Telefon nr. 899.

423 — 100

Asigurați contra furaturilor prin spargere: bani și tot ce aveți de preț!

Institutul de credit pe pământuri în Sibiu.

(NAGYSZEBENI FÖLDHITELINTÉZET.)

Pe lângă condițiunile cele mai avantajoase dăm împrumuturi ipotecare cu amortisare pe 30 $\frac{1}{2}$, 38, 40 $\frac{1}{2}$ și 50 ani în rate de jumătate de an, în cari se cuprinde plățirea atât a cametei, cât și a capitalului.

Împrumuturile se plătesc cu bani gata în valoarea nominală a scrisurilor ipotecare.

Arangarea împrumuturilor o eștinuește încredințatul nostru

Szücs F. Vilmos în Arad

care poate da totodată toate deslușirile.

Institutul de credit pe pământuri în Sibiu.

(Nagyszabeni Földhitelintézet.)

Provocându-mă la anunțul de sus, rog onor. public doritor de împrumuturi ipotecare, ca și pân'acum și de-acum să se adreseze cu încredere la mine cu afacerile sale; principiul meu a fost și rămâne același, ca să prestez publicului în todeauna un serviciu solid.

Spesele de întabulare la dorință le anticipez; onorariul meu urmează ulterior.

Cu stimă:

Szücs F. Vilmos

institút de credit pe imobile și pământuri

în Arad, Piața Boros Béni nr. 22 (Casa Spielmann)

(Etagiul I.)

Pentru răspuns binevoiiți a alătura o marcă de 10 filleri.

784 — 5

Sanatoriu și institút de cură cu apă rece

— învilițat de Înalțul ministru de Interne prin ordinațiunea Nr. 81.945/1901. —

În toată Ungaria-sudică singurul institút de cură autorizat, care iarna vara stă deschis pentru public și primește la cură bolnavii cu locuința în institút și externiști. Bolnavii pot ave la dispoziție sfatul ori-și-cărui medic.

Mijloace de lecuire:

Baie cu lumina electrică: pentru vindecarea reumei, podagrei, îngrășărei, și înveninării prin metaluri. Aceste băi pot fi folosite și de cei bolnavii de inimă, 15 bilete 15 fl.

Baie de cură cu apă rece: pentru sănătoși întărire, și vindecă boale de intestine (mațe), insomnia, durerile de cap e.c. 15 bilete 6 fl. Abonament lunar 10 fl.

Baie de acid-carbon: pentru vindecarea boalei de inimă, boalelor femești și lecuirea slăbirei pricinuită de nervositate. 15 bilete 18 florini.

Baie mare: pentru vindecarea boalelor femești, reumei, nevrolgiei, înțepenirea mușchilor etc. 15 bilete 16 fl.

Baie cu apă rece electrică: Vindecă nervositatea, dureri de nervi, slăbire peste tot a sistemului nervos. 15 bilete 15 florini.

Inhalatii: soole sau cu extract de brad. După modelul celor din Reichenhall și Gleichenberg, — în contra boalelor de plămâni și de gât. 15 bilete 9 fl.

Gimnastica-svedeză: pentru vindecarea strâmbărilor de spinare, înțepenirii mușchilor; pentru lecuirea slăbirei la copii anemici. Taxă lunară de la 10 fl. în sus, după gravitatea cazului de boală.

Massage: pentru vindecarea boalelor de nervi, a anemiei, a îngrășării peste măsură și a slăbirei generale. 15 massage 6 fl.

Massage electrice: pentru vindecarea nervosității, a durerilor de nervi și pentru ușurarea mistuirii. 15 bilete 12 fl.

Electrisare galvanică și cu curent faradic: Bolnavii internști pot ave la dispoziție sfatul ori-și-cărui medic. — O odaie (cu încălzit, luminat și serviciu) și proviziunea sau întreținerea: 85 fl. pe lună.

Medicul conducător:

D^r. HECHT,

Arad, Strada Zrinyi (fostă Sziget) Nr. 3 (Intrare în stradă vis-à-vis de Teatru, între prăvăliile Maresch și Szabó). Telefon 270.

541 — 70